

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Ekonomické aspekty vzdělávání v Rusku

Alexandra Blinova

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Alexandra Blinova

Podnikání a administrativa

Název práce

Ekonomické aspekty vzdělávání v Rusku

Název anglicky

Economic aspects of education in Russia

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je objektivně posoudit aktuální systém financování sektoru veřejného vysokého školství v Ruské federaci s důrazem na veřejné zdroje. Úvodní kapitola bude věnována prozkoumání specifčnosti financování vysokoškolského vzdělávání ve 21. století. Budou popsány druhy vysokých škol a principy organizace financování. Dále se práce bude zabývat náklady spojenými se studiem, zdroji financování vysokého školství a pravidly poskytování dotací ze státního rozpočtu. Závěrečné kapitoly budou věnovány návrhům ke zlepšení financování vysokých škol v Ruské federaci.

Metodika

Metodika práce bude spočívat v nastudování odborné literatury zabývající se problematikou školství a jeho financování a dále ve sběru údajů, které budou poté zpracovány a vyhodnoceny. Hlavními zdroji dat budou: příslušná kapitola státního rozpočtu, data zveřejněná ministerstvy a statistické ročenky. Práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části bude vysvětlena problematika, v praktické části bude provedena analýza problému. V práci budou využity metody vědeckého zkoumání deskripce, komparace a analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Státní rozpočet, Ruská federace, zákon o školství, vzdělávací systém, vysoká škola, zdroje, náklady, financování

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. – SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.

SCHUMPETER, J. A. *Kapitalismus, socialismus a demokracie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2004. ISBN 80-7325-044-6.

АНТРОПОВ В. А., НЕСТЕРОВ В. Л., ЕЛЬШИНА Т. Н. Оценка социально-экономической эффективности функционирования средних профессиональных учебных заведений. Екатеринбург: Уральский университет, 2001. Гражданский кодекс Российской Федерации. Москва: Проспект, 2016. ISBN 978-5-392-20495-3

КЕЛЬЧЕВСКАЯ Н. Р., ПРОХОРОВА Н. Б., ПАВЛОВА М. В. Проведение финансового анализа государственного образовательного учреждения. Екатеринбург: УГТУ-УПИ, 2001. ISBN 5-321-00127-8.

Конституция Российской Федерации (принята всенародным голосованием 12.12.93 г.). Москва: Астрель, 2012. ISBN 978-5-17-059583-9.

МАЛЬЦЕВА Г. И., ФАДЕЙКИНА Н. В., ПЕВЧУК. Е.С. Финансовое регулирование в сфере высшего профессионального образования. Новосибирск: СИФБД, 2002. ISBN 5-88748-030-0.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 7. 10. 2016

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 10. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Ekonomické aspekty vzdělávání v Rusku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.03.2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za cenné připomínky, návrhy a pomoc při vedení této bakalářské práce.

Ekonomické aspekty vzdělávání v Rusku

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá ekonomickými aspekty vzdělávání v Rusku. Nová etapa hospodářských a sociálních reforem v Rusku stanovuje prioritní oblasti veřejných investic k udržování systémů podpory života obyvatelstva. Náklady na vzdělávání jsou přesně takovými investicemi. Cílem této práce je objektivně posoudit aktuální systém financování školství v Ruské federaci.

V teoretické části práce je popsán systém školství v Ruské federaci a zdroje jeho financování. Takže teoretická část je věnována roli vzdělávání v rozvoji ruské společnosti a jsou stanoveny problémy financování školství v Ruské federaci.

Praktická část analyzuje vývoj financování školství v Rusku a je provedena komparace financování vysokoškolského vzdělávání v RF a v České republice. Poté, pomocí metody řízeného rozhovoru se studenty ruských univerzit, jsou stanoveny náklady spojené se studiem pro studenta.

V části výsledky a diskuse jsou doporučeny návrhy na řešení problémů financování školství v Ruské federaci.

Klíčová slova: Státní rozpočet, Ruská federace, zákon o školství, vzdělávací systém, vysoká škola, zdroje, náklady, financování, lidský kapitál

Economic aspects of education in Russia

Abstract

This bachelor thesis deals with economic aspects of education in Russia. A new stage of economic and social reforms in Russia establishes priority areas for public investment to maintain the life-support systems of the population. Education expenses represent one of these investments. The aim of this work is to objectively assess the current system of financing of education in the Russian Federation.

The theoretical part of the thesis describes the system of education in the Russian Federation and the resources of its financing. Also, the theoretical part is devoted to the role of education in the development of Russian society and in this part are determined the problems of financing of education in the Russian Federation.

The practical part analyzes the development of financing of education in Russia and also reviews comparison of funding of higher education in the Russian Federation and in the Czech Republic. Then, using the method of controlled interview with the students of Russian universities are fixed costs associated with studying for the student.

In the section results and discussion are recommended suggestions to solve the problems of financing education in the Russian federation.

Keywords: State budget, Russian Federation, low about education, education system, university, resources, expenses, financing, human capital

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Lidský kapitál.....	14
3.2 Systém vzdělávání v Ruské federaci.....	16
3.3 Role vzdělávání v rozvoji ruské společnosti.....	19
3.4 Financování vzdělávání v Ruské federaci.....	20
3.4.1 Náklady rozpočtu.....	24
3.4.2 Rozpočtové zdroje financování vysokých škol	25
3.4.3 Mimorozpočtové zdroje.....	27
3.5 Problémy financování školství v Ruské federaci.....	32
3.6 Systém školství v České Republice.....	35
3.6.1 Financování vysokého školství ČR.....	36
3.6.1.1 Veřejná vysoká škola.....	36
3.6.1.2 Soukromá vysoká škola.....	37
3.6.1.3 Státní vysoká škola	38
4 Vlastní práce.....	39
4.1 Vývoj financování vzdělávání v Ruské federaci.....	39
4.1.1 Veřejné výdaje na vzdělávání v Ruské federaci v letech 2000 - 2016	39
4.1.2 Struktura výdajů v Ruské federaci podle druhů škol v letech 2010 - 2016 ...	41
4.1.3 Veřejné výdaje na jednoho studenta v Ruské federaci v letech 2000 - 2016.	42

4.1.4	Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání v letech 2014-2016	43
4.2	Komparace financování vysokého školství v Ruské federaci a ČR.....	46
4.3	Náklady pro studenta vysoké školy spojené se studiem v Ruské federaci	48
5	Výsledky a diskuse	51
6	Závěr.....	52
7	Seznam použitých zdrojů	54

Seznam obrázků

Obrázek 1 Celospolečenské/individuální optimum produkce statku vzdělání	15
Obrázek 2 Náklady konsolidovaného rozpočtu Ruské Federace pod názvem "Vzdělávání" v roce 2016, mlrd. rublů.....	22
Obrázek 3 Náklady konsolidovaného rozpočtu v roce 2016, mlrd. rublů	23
Obrázek 4 Získání a rozdělení příjmů z mimorozpočtové činnosti	31
Obrázek 5 Veřejné výdaje na vzdělávání v Ruské federaci v procentech HDP podle úrovně rozpočtového systému (%) v letech 2000-2016.....	40
Obrázek 6 Veřejné výdaje na vzdělávání na jednoho studenta v Ruské federaci podle položek klasifikace výdajů rozpočtů v letech 2000-2016 v tis. Rublů	42
Obrázek 7 Vývoj výdajů na jednoho studenta v Ruské federaci v běžných cenách (v tis. RUB) v letech 2000-2016	43
Obrázek 9 Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání (mlrd. RUB) v letech 2014-2016	45
Obrázek 10 Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání v letech 2014-2016 podle nařízení vlády RF	46

Seznam tabulek

Tab. č. 1 Veřejné výdaje Ruské federace na vzdělávání podle úrovně rozpočtového systému (mlrd. rublů) v letech 2000-2016.....	40
Tab. č. 2 Veřejné výdaje na vzdělání v Ruské federaci podle položek klasifikace nákladů rozpočtů (mlrd. rublů) v letech 2010-2016	41
Tab. č. 3 Poměr veřejných a soukromých výdajů na vysoké školství k HDP (v %) v letech 2005, 2010, 2013 v Ruské federaci a České republice	47
Tab. č. 4 Výdaje na studenta vysokoškolského vzdělávání (v USD) v letech 2007, 2010, 2013 v Ruské federaci a České republice	48
Tab. č. 5 Výdaje na vysokoškolské vzdělávání podle typů výdajů (v %) v roce 2013 v Ruské federaci a České republice	48
Tab. č. 6 Vybrané náklady pro studenta vysoké školy spojené se studiem v Ruské federaci (RUB/měsíc)	50
Tab. č. 7 Srovnání průměrných mezd podle vybraného regionu s náklady pro studenta vysoké školy v Ruské federaci v roce 2016 (RUB/měsíc)	50

1 Úvod

Nová etapa hospodářských a sociálních reforem v Rusku stanovuje prioritní oblasti veřejných investic k udržování systémů podpory života obyvatelstva. Náklady na vzdělávání jsou přesně takovými investicemi, protože vývoj všech odvětví ekonomiky je přímo závislý na úrovni vzdělání společnosti.

Vzdělání je příspěvek do lidského kapitálu. Znalosti jsou základem moderního ekonomického systému. Bez investic do vzdělání a vědy je nemožné se zbavit chudoby a úspěšně soutěžit s výrobci z jiných zemí. Rozpočtové finanční prostředky ve školách by měly zajistit studentům možnost získat znalosti, dovednosti a zručnosti odpovídající požadavkům federálních a regionálních norem v různých oblastech činnosti. Znalosti a dovednosti, které přesahují standard, mohou být poskytovány studentům za příplatek.

Současná ekonomická situace klade vyšší požadavky na kvalitu odborného vzdělání, které je poskytováno vyššími odbornými a vyššími vzdělávacími institucemi. Další rozvoj společnosti je nemožný bez zlepšení odborného vzdělávání. Profesionální vzdělávací instituce se stávají hlavním prostředkem přípravy mladé kvalifikované pracovní síly. Rozvoj intelektuálního potenciálu země je garantem řešení ekonomických a sociálních úkolů. Vzdělávací systém v Rusku musí být konkurenční a orientovaný zejména na potřeby trhu práce.

Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že problematika vzdělávání řešená v této práci je velmi aktuální. Objektem výzkumu je systém obecného a odborného vzdělávání Ruské federace a předmětem je současný stav a trendy rozvoje vzdělávání v Rusku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza financování školství v Ruské federaci a komparace financování vysokých škol s Českou republikou.

Dílčím cílem této práce je objektivně posoudit aktuální systém financování sektoru veřejného školství v Ruské federaci s důrazem na veřejné zdroje. Úvodní kapitola je věnována prozkoumání lidského kapitálu a vzdělávání jako součásti tohoto kapitálu. Dále je popsána specifičnost financování vzdělávání v Ruské federaci ve 21. století, systém a druhy vzdělávacích institucí a vzdělávací programy.

Poté je popsána role vzdělávání v rozvoji ruské společnosti, vzdělávací politika Ruské federace a její základní principy.

Dále se práce zabývá náklady spojenými se studiem, zdroji financování školství a pravidly poskytování dotací ze státního rozpočtu. Stručně popsány náklady konsolidovaného rozpočtu podle druhů vzdělávacích institucí, rozpočtové zdroje financování vysokých škol a financování z mimorozpočtových zdrojů.

Závěrečné kapitoly jsou věnovány analýze vývoje financování vzdělávání v Ruské federaci, veřejných výdajů na vzdělávání a srovnání struktury výdajů podle druhů škol, výdajů na jednoho studenta v letech 2000-2016, výdajů na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání v letech 2014-2016 a komparaci financování školství s Českou republikou.

2.2 Metodika

Metodika práce spočívá v nastudování odborné literatury zabývající se problematikou školství a jeho financování a dále ve sběru údajů, které jsou poté zpracovány a vyhodnoceny. Mezi hlavní zdroje údajů patří zejména příslušná kapitola státního rozpočtu, data zveřejněná ministerstvy a statistické ročenky.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou uvedena teoretická východiska problematiky vzdělávání, analyzován systém vzdělávání v Rusku, role vzdělávání v rozvoji ruské společnosti a vývoj financování ruského školství.

V navazující praktické části je provedena analýza problému. V práci jsou využity metody vědeckého zkoumání: deskripce, komparace a analýzy. Provádená analýza veřejných výdajů na vzdělávání, jejich poměr k hrubému domácímu produktu, sběr údajů o struktuře výdajů podle druhů škol a výdajů na jednoho studenta v letech 2000-2016 a následné zpracování těchto údajů.

V poslední části, na základě studia odborné literatury a internetových zdrojů a následného vyhodnocení dat, provedená komparace výdajů na vysokoškolské vzdělání v Ruské federaci s výdaji v České republice.

3 Teoretická východiska

3.1 Lidský kapitál

Jaká je vlastně role lidského kapitálu v podporování hospodářského a sociálního rozvoje je už dlouhodobé téma většiny současných ekonomik, avšak o jeho přesném vymezení se stále vedou spory. Z mnohých ekonomických teorií, které se lidským kapitálem zabývají, je jasné, že člověk je tím úspěšnější, čím vyšší má lidský kapitál. V současné době patří lidský kapitál mezi klíčové zdroje ekonomického růstu, neboť v sobě ukrývá znalosti, dovednosti a postoje, které značnou měrou ovlivňují životní úroveň, blahobyt a kvalitu života nejenom jedince, ale také celé společnosti.¹

Jedním z nejznámějších českých autorů zabývajících se lidským kapitálem je Jiří Kameníček. Jeho pojetí lidského kapitálu je velmi široké a v mnoha ohledech se mírně odlišuje od ostatních autorů. Většina věcí, které jakkoliv souvisí se vzděláním, psychickým, ale i fyzickým rozvojem člověka, je dle něj lidským kapitálem. Vzděláním pro něj není jen školní nebo nabyté praxí v oboru, ale také vzdělání kulturní, sociální, sebeovládání a spokojenost, fyzický, ale psychický pocit naplnění, blahobytu aj. Kromě klasických složek vzdělávání řadí pod lidský kapitál také vzdělávací kurzy (výpočetní technika, jazyky, rekvalifikace), výdaje na zlepšení zdraví aj. Zajímavý je rovněž fakt, že lidským kapitálem nazývá jakoukoliv činnost, která zvyšuje blahobyt člověka, a to nejen materiální.²

Statek vzdělání (stejně jako zdraví či volný čas) představuje klíčový faktor lidského kapitálu. K lidskému kapitálu lze přistupovat jako ke složce lidských zdrojů, kterou je možné ekonomicky vymezit. Ekonomické vymezení statku vzdělání vyplývá z užitku, který má současně individuální, ale též společenský charakter. Zatímco individuální užitek lze ekonomicky zjednodušit na budoucí příjem jednotlivce, společenský užitek představuje makroekonomické efekty v důsledku úspor níkladů, ale např. i z růstu konkurenceschopnosti ekonomiky.³

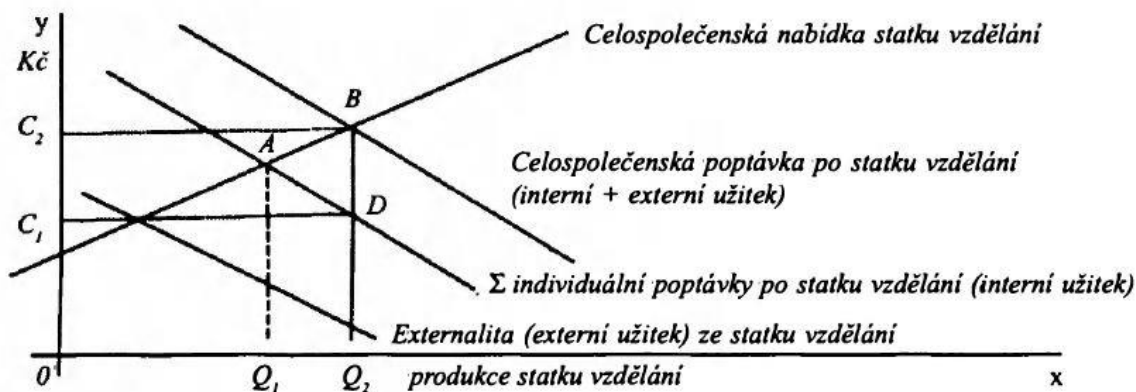
¹ KOMENDOVIÁ, Michaela. Některé ekonomické aspekty vzdělávání. České Budějovice, 2013/2014. Diplomová práce (Ing.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, fakulta pedagogická, katedra společenských věd

² KAMENÍČEK, Jiří. *Lidský kapitál: úvod do ekonomie chování*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, 248 s. ISBN 80-246-0449-3

³ VOMÁČKOVÁ, H.: Ekonomické aspekty statku vzdělání. PEDAGOGIKA roč. LII, 2002. ISSN 3330-3815

Optimum produkce statku vzdělání se tak v individuálním a celospolečenském pojetí nerovná. Rozdíl je dán zejména výší odhadovaných externalit. Při určitém zjednodušení lze tuto skutečnost zachytit v následujícím grafu.

Obrázek 1 Celospolečenské/individuální optimum produkce statku vzdělání

kde znázorňují:

- A* individuální optimum (náklady vložené do vzdělání jednotlivcem odpovídají velikosti individuálního užitku, který jedinec odhaduje v budoucnu realizovat)
- B* společenské optimum (externí užitek realizovaný společností posouvá optimum na přímce x vpravo, tj. z Q_1 do Q_2 , a vynucuje si finanční účast státu – do výše odhadovaného externího užitku)
- Q_1 množství statku vzdělání odpovídající individuálnímu optimu (bere v úvahu pouze interní užítky)
- Q_2 množství statku vzdělání odpovídající společenskému optimu (bere v úvahu jak interní, tak externí užítky)
- $C_2 - C_1$ celospolečenské ohodnocení pozitivní externality ze vzdělání (demonstruje vůli státu investovat část z daňových příjmů státního rozpočtu do produkce statku vzdělání)

Zdroj: PEDAGOGIKA roč. LII, 2002

Vztah mezi individuálním a celospolečenským užitekem je považován za jeden z klíčů k určení poměru financování ze soukromých a veřejných zdrojů. Teoretickým, ale zejména praktickým problémem zůstává, jak tento poměr kvantifikovat. Způsobuje to zejména neznalost průběhu křivky externalit, kterou by měl kopírovat vývoj průběhu státní dotace. Celkové náklady dotace BC_2C_1 by pak zvýšily poptávku z OQ_1 na OQ_2 , což je možné zajistit intervencí buď na straně spotřebitele (žáka/studenta), nebo na straně výrobce (vzdělávací instituce). Současně je možné kombinovat daňově dotační přístup.⁴

⁴ VOMÁČKOVÁ, H.: Ekonomické aspekty statku vzdělání. PEDAGOGIKA roč. LII, 2002. ISSN 3330-3815

3.2 Systém vzdělávání v Ruské federaci

Právo na vzdělání je zaručeno článkem 43 Ústavy Ruské Federace.⁵

Problematika vzdělávání podle Ústavy Ruska je společně provozována Ruskou Federací a jejími subjekty⁶.

Hlavním právním dokumentem, upravujícím vztahy při realizaci tohoto práva a v celém systému vzdělávání v Rusku, je Federální zákon od 29. prosince 2012 roku № 273-FZ "O vzdělání v Ruské Federaci". Také mohou být další federální zákony, které upravují jednotlivé otázky v oblasti vzdělávání (přímo nebo nepřímo). V souladu s Federálním zákonem "O vzdělávání v Ruské Federaci" na federální úrovni přijímá nařízení Prezidenta Ruské Federace, rozhodnutí a nařízení Vlády Ruské Federace, normativní právní akty a dopisy Ministerstva školství a vědy, a dokumenty federálních úřadů, které mají ve své kompetenci vzdělávací organizace⁷.

Na úrovni subjektů federace, může být přijat regionální školský zákon, doplňující na území subjektu federace normy federální legislativy s ohledem na vlastnosti systému vzdělávání konkrétního subjektu Ruské Federace (Ministerstvo školství a vědy Ruska vypracovalo odpovídající modelový zákon⁸).

Normy upravující vztahy v oblasti školství jsou obsaženy ve federálních zákonech a jiných normativních právních aktech Ruské Federace, zákonech a právních aktech Ruské Federace, právních aktech orgánů místní samosprávy. Musí být v souladu s federálním zákonem o vzdělávání a nemohou omezovat práva nebo snížit úroveň poskytování záruk ve srovnání se zárukami stanovenými uvedeným zákonem⁹.

Systém vzdělávání v Rusku představuje souhrn vzájemných struktur, které zahrnují:

1. Postupné vzdělávací programy různých úrovní a směrů, federální státní vzdělávací standardy a federální vládní požadavky.

⁵ Конституция Российской Федерации. Статья 43. Dostupný z WWW: <<http://www.constitution.ru/10003000/10003000-4.htm>>(7)(19)

⁶ Конституция Российской Федерации. Статья 72. Dostupný z WWW: <<http://www.constitution.ru/10003000/10003000-5.htm>>

⁷ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

⁸ Модельный закон субъекта Российской Федерации «Об образовании в субъекте Российской Федерации».

⁹ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Статья 4. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

Vzdělávací program vymezuje obsah vzdělání určité úrovně a zaměření. V Ruské Federaci jsou realizovány vzdělávací programy, které jsou rozděleny na:

- všeobecně-vzdělávací (základní a doplňkové)
- odborné (základní a doplňkové)

K všeobecně-vzdělávacím programům patří:

- předškolní vzdělání;
- začáteční všeobecné vzdělání;
- základní všeobecné vzdělání;
- střední (kompletní) všeobecné vzdělání.

K základním profesionálním programům patří:

- počáteční odborné vzdělání
- střední odborné vzdělání
- vyšší odborné vzdělání (bakalářské studijní programy, magisterské studijní programy a vzdělávací program specialista).
- odborné vzdělání po ukončení vysoké školy¹⁰.

S ohledem na potřeby a schopnosti člověka jsou vzdělávací programy v následujících formách:

- ve škole - prezenční, večerní a kombinované studium
- v podobě rodinného vzdělávání
- sebevzdělávání
- externího studia¹¹.

Také při studiu je možné kombinovat různé formy vzdělávání. Seznamy profesí a oborů, které není povoleno získat ve večerní, kombinované formě a ve formě externích studií, v části kompetence Ruské Federace, jsou stanoveny pověřenou vládou Ruské Federace federálního orgánu výkonné moci. Použití vzdálených vzdělávacích technologií je v kompetenci školy.¹²

¹⁰ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

¹¹ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Статья 10. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

¹² Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

2. Síť vzdělávacích institucí a výzkumných organizací realizujících vzdělávací programy různých úrovní a zaměření, federální státní vzdělávací standardy a federální vládní požadavky.

Vzdělávací instituce je instituce, která vykonává vzdělávací proces, tj. implementuje jeden nebo více vzdělávacích programů a (nebo) poskytuje zaopatření a výchovu pro studující a chovance. Vzdělávací instituce mohou být státní (federální nebo umístěné v odpovědnosti subjektu Ruské Federace), městské, nestátní (soukromé, instituce veřejných a náboženských organizací (sdružení)). Vzdělávací instituce je právnickou osobou¹³.

Ke vzdělávacím institucím patří instituce následujících typů:

- předškolní:
 - a) Vzdělávací instituce pro děti předškolního a mladšího školního věku
 - b) Předškolní vzdělávací instituce
 - c) Instituce "Škola - mateřská škola"
- všeobecně-vzdělávací (počáteční všeobecné, základní všeobecné, střední (úplné) všeobecné vzdělání):
 - a) Všeobecně-vzdělávací instituce
 - b) Všeobecně-vzdělávací internátní škola s předchozí letní přípravou
 - c) Kadetská škola (kadetská internátní škola)
 - d) Všeobecně-vzdělávací instituce pro děti předškolního a mladšího školního věku
 - e) Všeobecně-vzdělávací internátní škola
 - f) Večerní (provoz na směny) všeobecně-vzdělávací instituce
 - g) Instituce "Škola - mateřská škola"¹⁴
- instituce počátečního odborného, středního odborného, vyššího odborného a odborného vzdělávání po ukončení školy
- instituce poskytující doplňkové vzdělávání dospělých
- instituce poskytující doplňkové vzdělávání pro děti

¹³ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ.. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

¹⁴ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Статья 23. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

- další instituce, zabývající se vzdělávacím procesem¹⁵.

Státní status vzdělávací instituce (typ, druh a kategorie vzdělávací instituce, definované v souladu s úrovní a orientací vzdělávacího programu je nastavován při jeho státní akreditaci, pokud není stanoveno jinak federálními zákony. Vzdělávací instituce mohou mít pobočky a zastupitelstva. V zastupitelstvech vzdělávací instituce je vedení vzdělávací činnosti zakázáno¹⁶.

3.3 Role vzdělávání v rozvoji ruské společnosti

Role vzdělávání v současné fázi vývoje Ruska je definována úkoly jejího přechodu k demokratickému a právnímu státu, k tržní ekonomice, nutností překonat nebezpečí zaostání země od světových trendů ekonomického a sociálního rozvoje. V dnešním světě význam vzdělání, jako klíčový faktor vzniku nové kvality, ekonomiky a společnosti, se zvyšuje spolu s růstem vlivu lidského kapitálu. Ruský vzdělávací systém je schopen soutěžit s vzdělávacími systémy vyspělých zemí. Zároveň je nezbytná široká podpora ze strany veřejnosti, která provádí vzdělávací politiku, obnovení odpovědnosti a aktivní role státu v této oblasti, hluboká a komplexní modernizace vzdělávání s výběrem nutných zdrojů a vytvořením mechanismů pro jejich efektivní využití. Koncepce rozvíjí základní principy vzdělávací politiky v Rusku, které jsou definovány v Zákoně Ruské Federace "O vzdělávání" (N 273-FZ od 29.12.2012 se změnami 2015-2016 roku), Federální zákon "O vyšší a odborné vzdělávání po ukončení školy" (22.08.1996 N 125-FZ) a jsou zveřejněny v Národní doktríně vzdělávání v Ruské Federace do roku 2025, a také ve Federálním programu rozvoje vzdělávání do roku 2020. Koncepce je propojena s Hlavními směry sociálně-ekonomické politiky Vlády Ruské Federace na dlouhodobou perspektivu a určuje priority a opatření realizace generální, strategické linie v nadcházejícím desetiletí – modernizaci vzdělávání¹⁷.

Vzdělávací politika v Rusku odráží celostátní zájmy v oblasti vzdělávání a předkládá je celosvětovému společenství, a zároveň bere v úvahu obecné trendy světového rozvoje, což podmiňuje nutnost podstatné změny v systému vzdělávání:

¹⁵ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Статья 23. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

¹⁶ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

¹⁷ НАЦИОНАЛЬНАЯ ДОКТРИНА ОБРАЗОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. Dostupná z WWW: <http://martino.ucoz.ru/dok/nac_doktr.pdf>

- zrychlení tempa rozvoje společnosti, posilování politického a sociálního výběru, což vyvolává potřebu zvýšení úrovně připravenosti občanů k tomuto výběru
- přechod k postindustriální, informační společnosti, významné rozšíření rozsahu interkulturní interakce, v této souvislosti zvláštní význam získávají faktory komunikace a tolerance
- vznik a vzestup globálních problémů, které mohou být vyřešeny pouze v důsledku spolupráce v rámci mezinárodního společenství, což vyžaduje vytvoření moderního myšlení u mladé generace
- dynamický rozvoj ekonomiky, zvýšení konkurence, snížení rozsahu nekvalifikované a malokvalifikované práce, hluboké strukturální změny v oblasti zaměstnanosti, které definují neustálou potřebu zvyšování odborné kvalifikace a rekvalifikace zaměstnanců, růstu jejich profesní mobility
- narůstání role lidského kapitálu, který je tvořen ve vyspělých zemích 70 až 80 procenty národního bohatství, která způsobuje intenzivní rozvoj vzdělávání jak mládeže, tak dospělé populace.¹⁸

Tuzemský systém vzdělávání je důležitým faktorem zachování Ruského místa v řadě předních zemí světa, její mezinárodní prestiže jako země s vysokou úrovní kultury, vědy a vzdělání. Zvláštní význam má rozvoj spolupráce a zachování společného vzdělávacího prostoru se zeměmi Společenství Nezávislých Států, vzdělávací podpora krajanů v zahraničí.

3.4 **Financování vzdělávání v Ruské federaci**

Vzdělání představuje jednu z nejdůležitějších odvětví nevýrobní sféry. Právo na získání vzdělání v souladu se Zákonem Ruské Federace "O vzdělávání" je jedním ze základních a nezadatelných práv občanů Ruské Federace. Náklady na vzdělávání v souladu s klasifikací rozpočtu zahrnují náklady na obecné vzdělávání, výchovu dětí a mládeže, kulturní práce, školení zaměstnanců. Zákonem je stanoveno, že oblasti vzdělávání přísluší Rusku, subjektům Ruské Federace a orgánům místní samosprávy.¹⁹

V kompetenci RF - formování podílu federálního rozpočtu, poskytovaného na financování vzdělávání, stanovení federální normy financování vzdělávání. V pravomoci

¹⁸ Беляков С.А. Система финансирования образования: анализ эффективности.

¹⁹ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

subjektů Ruské Federace v této oblasti - tvorba jejich rozpočtů, v části nákladů na vzdělávání, stanovení regionálních pravidel jeho financování. V kompetenci orgánů místní samosprávy je vznik místních rozpočtů a fondů rozvoje vzdělávání, vývoj a přijetí místních norem financování.²⁰

Náklady konsolidovaného rozpočtu Ruské Federace v roce 2016, pod názvem "Vzdělávání", jsou 3 058,98 mld. rublů. Současné náklady federálního rozpočtu na vzdělání tvoří 9,18% z celkových nákladů federálního rozpočtu, což představuje 564,31 mld. rublů. Velký podíl nákladů konsolidovaného rozpočtu připadá na "Obecné vzdělání", které financují subjekty Ruské Federace (47,17% z celkových nákladů konsolidovaného rozpočtu na vzdělávání čili 1 442,88 miliard rublů).

Ve struktuře nákladů federálního rozpočtu na vzdělávání podíl nákladů na "Vyšší a odborné vzdělávání po ukončení školy" tvoří 86,18% z celkových nákladů federálního rozpočtu na vzdělávání čili 486,30 miliard rublů.

V celkové výši nákladů konsolidovaného rozpočtu na vzdělávání jsou náklady na předškolní vzdělání cca 21,5%, na obecné vzdělání 47,17%, střední odborné 6,51% a vysokoškolské vzdělání 16,82%.²¹

²⁰ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

²¹ http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html

Obrázek 2 Náklady konsolidovaného rozpočtu Ruské Federace pod názvem "Vzdělávání" v roce 2016, mlrd. rublů

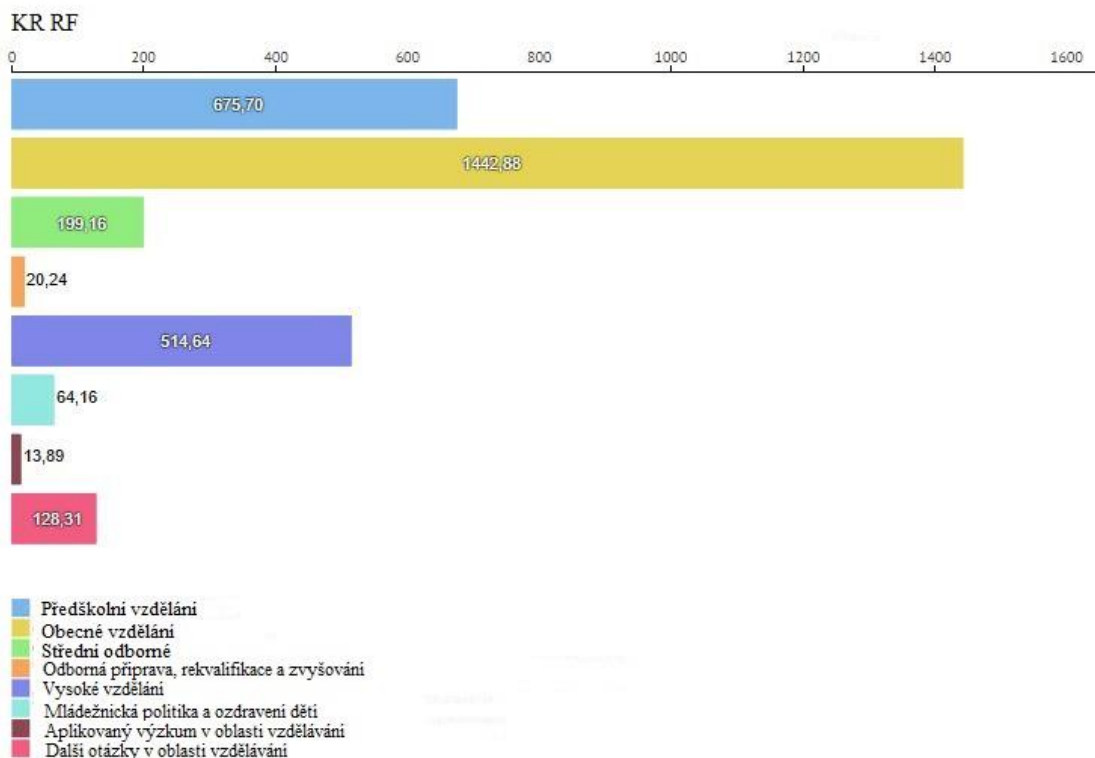

Zdroj: http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html

Financování institucí vzdělávání se provádí na základě státních a místních norem financování na jednoho studenta, žáka pro každý typ a druh vzdělávací instituce. Federální normy financování musí být schvalovány Státní Dumou současně s přijetím zákona o federální rozpočet na další rok a být minimálně přípustné. Regionální a místní normy financování musí brát v úvahu specifiku vzdělávací instituce a být dostatečné, aby pokryly průměrné provozní náklady, které jsou aktuální na tomto území, související se vzdělávacím procesem a údržbou budov, zařízením a personálním vybavením vzdělávacích institucí.²²

²² Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

Obrázek 3 Náklady konsolidovaného rozpočtu v roce 2016, mlrd. rublů

Zdroj: http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html

Rozpočtové financování dostávají také nestátní vzdělávací instituce podle předpisů financování, podobně pro státní a obecné vzdělávací instituce na tomto území. Tyto instituce mají právo na státní a obecní finanční prostředky od jejich státní registrace. Přejechod k tržním vztahům rozšířil možnosti vzdělávacích institucí získávat finanční prostředky na financování své hlavní činnosti. Mohou se zapojit finanční zdroje, a také dobrovolné dary a cílené příspěvky právnických a fyzických osob v souladu s platným právním předpisem. Zapojení vzdělávací instituce do dodatečných finančních prostředků nemá za následek snížení standardů a absolutní velikosti jeho financování z rozpočtové soustavy.²³

Nestátní vzdělávací instituce mohou poskytovat žákům další vzdělávací služby. Pokud jsou takové služby poskytovány, účtují si poplatek od studenta nejen pro další vzdělávací služby, ale také včetně školení v rámci státních vzdělávacích standardů. Placená vzdělávací činnost těchto institucí není považována za podnikání, jdou-li plně z ní získané příjmy na

²³ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

náhradu nákladů pro zajištění procesu vzdělávání, mzdy zaměstnanců, na jeho zlepšování a rozvoj.²⁴

3.4.1 Náklady rozpočtu

Náklady jsou jedním z nejdůležitějších charakteristik státního rozpočtu. Prostřednictvím systému nákladů se stane přerozdělování značné části národního důchodu, provádí se zásahy státu do hospodářských procesů, realizace hospodářské a sociální politiky státu. Rozpočtové výdaje představují náklady, které vznikají v souvislosti s plněním státem svých funkcí. Vyjadřují ekonomické vztahy, související s distribucí fondu peněžních prostředků státu a jeho využitím v různých oblastech.²⁵

Ekonomická podstata výdajů státního rozpočtu se projevuje v tom, že slouží jako aktivní nástroj hospodářské politiky. Pomocí toho stát působí na procesy přerozdělování, růst národního důchodu, strukturální regulace ekonomiky, rozvoj jednotlivých odvětví a sektory zemědělství, zvyšování konkurenceschopnosti národní ekonomiky.²⁶

Sociální podstata nákladů se odráží v tom, že jejich prostřednictvím stát realizuje politiku sociálního manévrování, zajišťuje reprodukci pracovní síly. Tedy, výdaje státního rozpočtu se poskytují státu provádění jeho hlavních funkcí a úkolů. Řízení procesů vytváření, rozdělování, přerozdělování a spotřebu finančních zdrojů se provádí pomocí finančního plánování, předmětem kterého jsou fondy finančních prostředků. Díky finančnímu plánování je zajištěna vyváženost národní-hospodářských, meziodvětvových proporcí, jsou definovány způsoby, jak racionálně využít pracovní síly, materiální a finanční zdroje. Podle veřejného účelu výdajů státního rozpočtu lze rozdělit do následujících skupin:

- náklady na sociální účely
- zahraniční ekonomické náklady;
- ekonomické náklady
- náklady na obranu země;
- náklady na správu²⁷.

²⁴ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

²⁵ Булатов А. (ред.). Экономика: Учебник для вузов. Москва: Экономистъ, 2008. ISBN: 5-98118-124-5

²⁶ Баранова Л.Г., Врублевская О.В. и др. Бюджетный процесс в РФ: Учебное пособие. Москва: Перспектива, 1998. ISBN: 5-86225-679-2(11)(18)

²⁷ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

3.4.2 Rozpočtové zdroje financování vysokých škol

Financování vzdělávací činnosti federálních veřejných vysokých škol na účet prostředku federálního rozpočtu provádějí federální státní orgány řízení vzdělávání nebo federální orgány výkonné moci, v kompetenci kterých jsou tyto instituce v souladu se státními úkoly (kontrolní číslice) na odborné školení, rekvalifikace a zvyšování kvalifikace zaměstnanců. Federální veřejné vysoké školy mají právo vykonávat v rámci těchto úkolů (kontrolní číslice), financovaných na účet prostředku zakladatele, cílový příjem studentů v souladu s dohodami s veřejnými orgány, místní úřady, aby jim pomohla při přípravě na odpovídající úrovni odborníků vzdělávání.²⁸

Pro instituce vyššího vzdělávání, nacházející se v regionech, kde existují okresní koeficienty a přídavky, stanovené Vládou Ruské Federace, náklady jsou stanoveny s ohledem na tyto koeficienty a přídavky. Vědecké výzkumy, které jsou prováděny federálními vládními vysokými školami, jsou financovány federálním vládním orgánem školské správy a federálními orgány výkonné moci, v kompetenci kterých jsou tyto instituce vyššího vzdělávání, bez ohledu na financování vzdělávací činnosti.²⁹

Federální státní vyšší vzdělávací instituce samy určují směr využívání finančních prostředků, které obdržely z rozpočtu a jiných zdrojů, které nejsou zakázány právními předpisy Ruské Federace.³⁰

Ekonomická podstata rozpočtových vysokých škol se zakládá především na jejich právní autonomii. Tak, v souladu se zákonem stanovenou klasifikací právnických osob, univerzita, částečně nebo zcela financovány z příslušného rozpočtu, patří k neziskové veřejné instituci vyššího odborného vzdělávání.³¹

Příslušnost rozpočtové vysoké školy k nekomerční státní vzdělávací instituci podmiňuje dualitu jejího ustanovení, které spočívá v nutnosti vyhovět společenským (veřejným) a tržním požadavkům, to znamená produkovat stejně přístupné kvalitní

²⁸ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

²⁹ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

³⁰ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

³¹ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

vzdělávací služby a pobírat zisk. Ani jedno není možné bez efektivního systému hospodaření, které zase není možné bez podnikatelské strategie univerzity.³²

Zatím má pojem "podnikání" nejednoznačný výklad v právních pramenech. Výklad tohoto pojmu lze nalézt v Občanském a Rozpočtovém zákoníku, federálních zákonech "O nekomerčních organizacích" a "O vzdělávání" a dalších právních aktů.

Existence takových množství výkladů vytvořila podmínky pro vznik právních kolizí. Proto zůstává aktuální otázka: která činnost je podnikatelskou pro rozpočtové univerzity jako nekomerční vzdělávací instituce vyššího odborného vzdělávání.

Takže, pokud budeme vycházet z §2 č.3 Občanského Zákoníku RF, v němž se uvádí, že předpisy občanského práva obsažené v jiných zákonech, musí odpovídat skutečnému Zákoníku, pak v rámci podnikání je potřeba si uvědomit "nezávislou, prováděnou na vlastní riziko aktivitu občanů a jejich sdružení, zaměřenou na systematické pobírání zisku z využití majetku, prodeje zboží, práce nebo služeb od osoby zapsané jako takové v souladu se zákonem"³³. V souladu s touto definicí, vysoká škola se neliší od jakékoliv jiné výroby, a má následující hlavní rysy:

- má status právnické osoby (§2 č.12 FZ RF "O vzdělávání", § 1 č. 8 FZ RF "O vyšším a odborném vzdělávání po ukončení školy");
- má majetek, nacházející se v operativní správě a je odpovědný za své závazky za peněžní prostředky, které jsou v jeho držení (č.9 FZ RF "O nekomerčních organizacích");
- prodává zboží ve formě vzdělávacích služeb nebo programů vyššího odborného vzdělávání a systematicky vytváří zisk³⁴;
- vytváří svou vlastní rozvahu a / nebo odhady příjmů a výdajů (č. 161 Rozpočtového zákoníku RF);
- příjmy z podnikání a jiné výdělečné činnosti jsou daňové základny³⁵.

³² Федеральный закон "О некоммерческих организациях" от 12.01.1996 N 7-ФЗ

³³ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" N 273-ФЗ от 29 декабря 2012 года с изменениями 2017-2016 года

³⁴ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" N 273-ФЗ от 29 декабря 2012 года с изменениями 2017-2016 года

³⁵ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

Jinými slovy, "univerzita dnes představuje podobný jako výrobní podnik subjekt, který je schopen nabídnout na trhu "produkty" vlastní výroby a při její úspěšné realizaci pobírá zisk" - článek Podnikatelská činnost vysoké školy jako prvek tržní ekonomiky.³⁶

Vysoká škola v souladu se svým statutem může vykonávat placenou činnost v oblasti vzdělávání a v jiných oblastech, pokud to nejde na úkor její hlavní činnosti. Placená vzdělávací činnost vyšší vzdělávací instituce nemůže být provedena na oplátku a v rámci vzdělávací činnosti, financovanou z finančních prostředků rozpočtu. V opačném případě finanční prostředky získané v důsledku takové činnosti, zkonfiskuje zakladatel vyšší vzdělávací instituce.³⁷

3.4.3 Mimorozpočtové zdroje

Pojem "mimorozpočtová činnost" ve vztahu k oblasti vzdělávání tvořila poměrně dlouho. Jeho obsah byl stanoven na základě okolnosti, že, spolu s činností, financované z rozpočtu, vzdělávací instituce má možnost provádět "zvláštní" činnost, která se nazývá "ve svém volném čase" a s pomocí své personální a materiální kapacity.

Přijetí Rozpočtového zákoníku a přiřazení mimorozpočtových prostředků k nedaňovým příjmům rozpočtu si vyžádala změny v organizaci jejich provozu, tj. v mimorozpočtovém financování. Jedním z hlavních požadavků bylo předání účetnictví mimorozpočtových prostředků na osobní účty v systému státní pokladny, včetně uzavření vypořádacích účtů rozpočtových institucí v bankách. Otevření osobních účtů vyžadovalo provedení pro hlavní správci rozpočtových prostředků generálních oprávnění na otevření těchto účtů. Na základě generálního povolení hlavní správci rozpočtových prostředků vydávají příslušná oprávnění příjemci rozpočtu — vzdělávacím zařízením.³⁸ Povolení stanoví:

- převod všech zdrojů formování mimorozpočtových prostředků, a to v podobě vyčerpávajícího konkrétního seznamu těchto zdrojů
- každý zdroj získání finančních prostředků, musí mít zdůvodnění v podobě odkazu na normativní právní akt, kterým je povoleno provádění činnosti, která je zdrojem získávání finančních prostředků

³⁶ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

³⁷ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

³⁸ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

- pro všechny mimorozpočtové prostředky by měly být směry vynaložení získaných finančních prostředků, které jsou klasifikovány podle sekce a podsekce rozpočtové klasifikace

- při získávání příjmů ze zdroje, neuvedeného v generálním povolení, získané prostředky jsou připsány na účet instituce, ale nemohou být použity bez zapsání příslušné položky jako do generálního povolení, vydané hlavnímu správci rozpočtových prostředků, a do povolení, vydané pro příjemce³⁹.

Současně s tím byly identifikovány všechny směry čerpání příjmů, získaných vzdělávacími institucemi z mimorozpočtových zdrojů, s jejich napojením na konkrétní zdroje. Pro příklad lze odkázat na Generální povolení k otevření osobních účtů pro účtování prostředků, získaných z podnikání a jiné vytvářející příjmy činnost v orgánech Federální státní pokladny, vydané ministerstvem financí Ruska Ministerstvu Školství Ruska v roce 2001 a předvídané získání příjmů z dvou hlavních zdrojů:⁴⁰

- 1) příjmy získané z institucí, které jsou v odpovědnosti Ministerstva Školství, od placené vzdělávací činnosti, poskytování placených vzdělávacích služeb, podnikatelské činnosti a dalších druhů povolené činnosti (celkem 7 hlavních činností)

- 2) dobrovolné srážky institucí a organizací na formování fondů financování vědeckých výzkumů a experimentálních příprav Ministerstva Školství Ruska (centralizace prostředků uvnitř odvětví)⁴¹.

Sada realizovaných v současné době vzdělávacími institucemi druhů, které přinášejí příjmy z činnosti, je poměrně široká a může být předložena prostřednictvím následujících zdrojů mimorozpočtových prostředků:

- samostatná (včetně podnikatelské) činnost vzdělávacích institucí, jejich útvarů a lokálně izolovaných jednotek: poboček, dílen, škol, nakladatelství, muzeí, knihoven atd.

³⁹ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁴⁰ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

⁴¹ Приказ Минфина РФ от 21.06.2001 N 46н (ред. от 12.11.2007) "О порядке открытия и ведения территориальными органами Федерального казначейства лицевых счетов для учета операций со средствами, полученными получателями средств федерального бюджета от приносящей доход деятельности" (Зарегистрировано в Минюсте РФ 19.07.2001 N 2809)

- poskytování služeb ubytování a používání utilit v kolejích, včetně obytných domů a obytných prostor
- poskytování služeb zaopatření dětí a žáků v strukturálních útvarech vzdělávací instituce, internátních školách, v sportovně-ozdravných zařízeních
- centralizace části příjmů strukturálních a lokálně izolovaných jednotek z jejich podnikání a jiné výdělečné činnosti
- decentralizace příjmů — odpočet vzdělávacím institucím části získaných z jejich podnikatelské a jiné činnosti příjmů strukturálním oddělením
- přijímání dobrovolných darů, cílených příspěvků z různých zdrojů
- provádění výzkumné a vývojové práce nad rámec tématického plánu vědecké a technické činnosti, realizovaných na účet federálního rozpočtu; granty na provádění výzkumné práce (s výjimkou grantů Prezidenta Ruské Federace a Vládou Ruské Federace)
- poskytnutí nemovitosti k pronájmu
- příjem od pojišťoven prostředků na náhradu škody podle smluv povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti vlastníků vozidel.⁴²

Nejvíce příležitostí nabízí provádění vzdělávací instituce různých typů činností, v jehož rámci lze získat příjmy z:

- poskytování placených vzdělávacích služeb
- poskytování dalších placených vzdělávacích služeb, které nejsou stanoveny příslušnými vzdělávacími programy a státními vzdělávacími standardy
- realizace služeb a výrobků, které jsou vyrobené žáky a studenty v období praxe, provádění služeb a vlastních produktů útvarů a lokálně izolovaných jednotek, které mají v souladu s ustanoveními o těchto jednotkách právo vedení účetnictví a vlastní rozvahu příjmů a výdajů pro mimorozpočtové prostředky
- poskytování zprostředkovatelských služeb
- nabytých dříve akcií, dluhopisů a jiných cenných papírů (dividendy, úroky)
- lékařské, sportovně-ozdravných činnosti

⁴² Е.Н. Данилов, В.Е. Абарникова, Л.К. Шипиков. Анализ хозяйственной деятельности в бюджетных и научных учреждениях: Учебное пособие. – Москва: Экоперспектива, 2009. ISBN 985-482-021-1(6)

- komunikační služby, včetně služeb v oblasti informačních a tele - komunikačních systémů, datových služeb, služeb volání atd.⁴³

Uvedený seznam není kompletní, protože konkrétní vzdělávací instituce mohou provádět nějaké své specifické druhy mimorozpočtové činnosti. Příjmy z mimorozpočtové činnosti jsou k dispozici v samostatné vzdělávací instituci. Proto je vzdělávací instituce mohou sami utrácet. Předpokládá se, že tyto prostředky mohou být použity téměř "jak je libo" a v první řadě na náhradu nedostatku rozpočtového financování..

Je třeba okamžitě pochopit některé důležité vlastnosti dodatečné rozpočtové příjmy:

1. Mimorozpočtové příjmy, v drtivé většině případů jsou platbou za poskytnuté vzdělávací instituce služby, realizované zboží a (nebo) provedené práce (s výjimkou darů).

2. Mimorozpočtové prostředky jsou nedaňové příjmy rozpočtu a mohou utrácet jen způsobem stanoveným pro rozpočtové prostředky, tj. na odhad, ve kterém není obsaženo získání zisku.

3. Získané příjmy by měly v první řadě uhradit vzniklé náklady vzdělávací instituce na provádění činnosti, v důsledku nichž tyto příjmy byly získány.

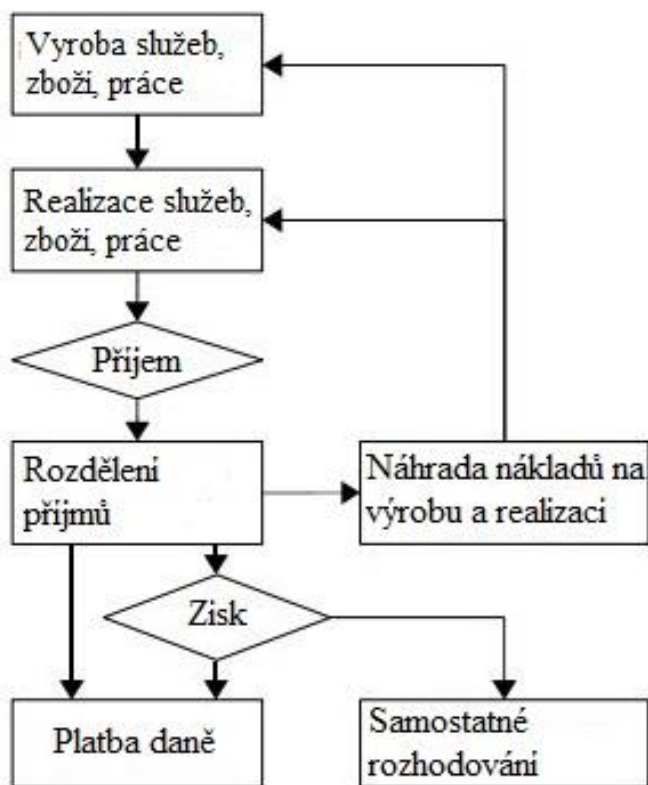
4. Tržby z prodeje zboží vzdělávací instituce, prací nebo služeb, je předmětem zdanění daně z přidané hodnoty (dostupnost výhod nevylučuje placení daně).

5. Zisky, kterých dosáhla vzdělávací instituce na konci provádění mimorozpočtové činnosti, může být použita jimi samostatně pouze po zaplacení daně⁴⁴.

⁴³ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

⁴⁴ БЕЛЯКОВ С.А.: Новые лекции по экономике образования. МАКС Пресс, 2007, серия "Управление. Финансы. Образование", 424 с.

Obrázek 4 Získání a rozdělení příjmů z mimorozpočtové činnosti

Zdroj: http://ecsocman.hse.ru/data/654/699/1219/leksi_7.pdf

Pro to, aby celý proces mimorozpočtové činnosti fungoval správně a nevyvolával další otázky, musí splňovat platné zákony, prováděcí nařízení a být odpovídajícím způsobem zařízen potřebnými rozhodnutí v rámci kompetence vzdělávací instituce. Je třeba mít na paměti, že "samostatné nařízení", o kterém se zmiňuje v souvislosti s mimorozpočtovými prostředky, a to znamená "samostatné rozhodování" o nařízení těmito prostředky. A jakmile rozhodnutí by měla být přijata, pak by měl být stanoven postup pro jejich přijetí: kdo přijímá, kam mohou směřovat finanční prostředky, jaký je postup pro přijetí, jak se vydává rozhodnutí, atd.

Důležité je i to, že samostatné rozhodovat ziskem je možné také pouze v souladu s listinou vzdělávací instituce a přijatými na její základě ustanovení (nebo na jiné dokumenty) o takovém rozhodování získaných prostředků. Obvykle tyto dokumenty jsou schváleny radou vzdělávací instituce a pro jejich plnění se provádí přísná kontrola. Nicméně, veškerá finanční oblast činnosti vzdělávací instituce je předmětem přísné kontroly ze strany mnoha monitorovacích a kontrolních orgánů.

3.5 Problémy financování školství v Ruské federaci

Charakteristickým rysem současného stavu rozpočtového financování školství je nedostatek přidělených finančních prostředků pro normální fungování rozpočtových institucí. Předpokládá se, že být financovány z rozpočtu by měly jen základní druhy výdajů vzdělávacích institucí. A přitom nejsou financovány i ty náklady, které jsou předepsány zákony "O vzdělání" a "O vyšší a postgraduální odborné vzdělávání". Priority při financování konkrétních položek nákladů jsou stanoveny takto:

- mzda;
- stipendium;
- převody;
- platba veřejných služeb;
- ostatní druhy nákladů.⁴⁵

Toto hodnocení důležitosti výdajů souvisí s tím, že stávající legislativa stanoví poměrně velkou oblast odpovědnosti státu za zajištění určité úrovně financování školství:

- přidělení na potřeby rozvoje vzdělávání nejméně 10% národního důchodu, včetně vyšší odborné vzdělání – alespoň 3% výdajové části federálního rozpočtu;

- stanovení úrovně odměňování pracovníků ve vzdělávací oblasti v závislosti na úrovni mezd v průmyslu;

– zavedení sociálních příplatků, přídatků pro pracovníky školství.⁴⁶

Splnění všech závazků, učiněných na sebe státem, vyžaduje zvýšení výdajů na vzdělávání z federálního rozpočtu podle různých odhadů 2 až 4 krát, což je samozřejmě nemožné.

Platný řád rozpočtového financování, stanoveny Rozpočtovým Kodexem Ruské Federace, je charakterizován tím, že jsou rozpory s platnými právními předpisy o vzdělávání,

⁴⁵ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

⁴⁶ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" № 273-ФЗ. Москва: Проспект, 2015. ISBN: 978-5-392-10082-8

jakož i vnitřní rozpory, nedostatky a nejistoty jsou umocněny jeho praktickou aplikací. To snižuje účinnost využití rozpočtových prostředků, vede k velkým transakčním nákladům.⁴⁷

V legislativní základně, definující rozpočtový postup pro financování vzdělávání, neexistuje žádný mechanismus, který umožňuje z jednotlivých pozic řešit vzniklé soukromé otázky financování, vedena jediným kritériem - cíli, pro dosažení kterých jsou zasílány rozpočtové prostředky. Tato situace je způsobena přijatým v současné době pojetím definice cílového charakteru použití rozpočtových prostředků, který není vázán ani se vzdělávacím procesem, ani s jeho výsledky, a založený výhradně na dodržování stanovených odhadovaných ustanovení v rámci ekonomické rozpočtové klasifikace.⁴⁸

Možnosti manévrování zdroje jsou omezené, vzhledem k nutnosti přísného dodržování stanovených rozpočtových postupů. To vše naznačuje, že fiskální (finanční, hospodářská) politika státu (finančních orgánů) je zaměřena především na účetnictví a kontrolu rozpočtových prostředků, nikoli na podporu odvětví vzdělávání.⁴⁹

V současné době prakticky chybí moderní právně metodická základna plánování rozpočtu a financování veřejné vzdělávacích služeb; neexistují jednotné metodické základy pro výpočet minimálního rozpočtového zajištění; nejsou vyvinuty potřebné metodické materiály pro výpočet a zdůvodnění potřeby rozpočtového financování; chybí jednotné a úřední metodiky rozdělení finančních prostředků mezi rozpočtovými příjmy.

Společně s tím stát i přes schválený zákon – Rozpočtový zákoník Ruské Federace, se rozhodne v kterémkoliv okamžiku (fiskální rok), jaký je mechanismus rozpočtového financování uplatnit v běžném roce. Organizace rozpočtového procesu je založena na stanovené Rozpočtovým kodexem Ruské Federace dočasné rámci přípravy, sladění, schválení, podání dokumentů, které neberou v úvahu následující objektivní faktory⁵⁰:

– vzdělávací instituce se nacházejí na celém území Ruska, a přitom zdaleka ne všechny z nich mají přístup k moderním prostředkům komunikace (fax, e-mail, Internet); poštovní spojení neposkytuje přijímání a poskytování potřebných informací včas. V souvislosti s tím často dochází k situaci, kdy na plnění přicházejí dokumenty minulého období;

⁴⁷ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁴⁸ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁴⁹ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁵⁰ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

– hlavní pořadatel rozpočtových prostředků nejen dovádí oznámení o rozpočtových závazcích, ale i tvoří a tvrdí je, že je velmi problematické pro odběr oznámení na místech včas;

– hlavní pořadatel rozpočtových prostředků (ministerstvo v Moskvě) tvrdí rozpočty příjmů a výdajů podřízených rozpočtových institucí. Během jednoho pracovního dne od schválení svých rozpočtů by měly být předloženy na ministerstvo financí, co není možné, vzhledem k území Ruska.⁵¹

Vážný problém představuje platný mechanismus použití mimorozpočtových prostředků:

– mimorozpočtové příjmy do vzdělávacích institucí postupují nerovnoměrně v průběhu roku, což ztěžuje nejen jejich roční plánování, ale i plánování jejich nákladů. Prostředky, které obdržely na konci vykazovaného období (čtvrtletí), mohou zůstat na účtu a budou považovány jako zisk (a tedy zdaněny). Při tomto náklady na tyto prostředky mohou být prováděny pouze v příštím čtvrtletí. To snižuje účinnost využití finančních prostředků, dává přednost ne racionalizace výdajů a úspory nákladů, ale rychlosti jejich vynaložení často na úkor účinnosti a efektivnosti;

– nutnost vynaložení pocházejících příjmů ihned po jejich obdržení neumožňuje hromadit prostředky k řešení problémů, například, oprav;

– příplatky z mimorozpočtových prostředků zaměstnancům, přijatých na rozpočtový úvazek, lze platit pouze ze zisku, v opačném případě je v souladu s Daňovým kodexem Ruské Federace, instituci bude vznášeno obvinění z nesprávného použití mimorozpočtových prostředků. Je jen jedna cesta ven: vytváření pracovních smluv s pracovníky a v nich uvést, jaký objem práce bude mít zaměstnanec v mimorozpočtové oblasti institucí. V tomto případě se předpokládá, že pracovní poměr uzavřen a pojem zneužití aplikován nebude.⁵²

Rozpočtový kodex, kterým se stanoví pravidla pro účtování rozpočtových prostředků na osobních rozpočtových účtech příjemců a zabavení bez vracení k úrovni odpovídající příjmů rozpočtu, nebere v úvahu reálný stav⁵³:

⁵¹ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁵² Налоговый кодекс Российской Федерации от 16.07.1998 N 146-ФЗ

⁵³ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

– prostředky rozpočtu se ne vždy mohou být použity do konce rozpočtového roku z důvodu neplnění smluv dodavateli a vykonovateli. V tomto případě jsou rozpočtové prostředky, stanovené pro zaplacení smlouvy, musí být zachovány pro rozpočtové instituce;

– poskytovatelé veřejných služeb jsou vystaveny účty k úhradě celkové částky v uplynulém období, prostředky na platby jsou plánovány na aktuální období, což vytváří problémy při placení služeb, poskytnutých v prosinci;

- systém vyplácení transferů neposkytuje je získat populace v určitém čase, což vytváří předpoklady pro akumulaci nevybraných peněz na účty příjemců. Vyvlastnění těchto prostředků jako nevyužitých je nepřijatelné. Podobná situace se skládá s prostředky na mzdové náklady, skutečně vzniklé, ale nevybrané z objektivních důvodů pracovníky (ukladatel).⁵⁴

3.6 Systém školství v České Republice

Za stav a budoucí vývoj školství odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které spravuje celou vzdělávací soustavu České republiky. Výchovně vzdělávací soustava je přesně definována v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, známém také jako školský zákon. Tento zákon definuje „zásady a cíle vzdělávání, dvoustupňový systém tvorby vzdělávacích programů (dokumentů), jimiž se má cílů dosahovat, a výchovně-vzdělávací soustavu, která je má realizovat.“⁵⁵ Zákon stanovuje následující druhy škol:

- mateřská škola;
- základní škola;
- střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště);
- konzervatoř;
- vyšší odborná škola;
- základní umělecká škola;
- jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

⁵⁴ Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 145-ФЗ (ред. от 28.12.2016)

⁵⁵ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dostupný z WWW <http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf>

Také zákonem upravovány zásady a cíle vzdělávání, vzdělávací programy, způsoby zřizování a financování. Dále zákon určuje práva a povinnosti žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků, organizace vzdělávání na jednotlivých stupních atd.⁵⁶

Vysoké školství je upravováno zákonem č.111/1998 Sb. a č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

3.6.1 **Financování vysokého školství ČR**

Financování vysokých škol je upraveno zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. V současnosti podle zákona o vysokých školách rozlišujeme tyto tři typy vysokých škol:

- veřejná vysoká škola;
- soukromá vysoká škola;
- státní vysoká škola⁵⁷.

3.6.1.1 Veřejná vysoká škola

Veřejná vysoká škola hospodaří podle rozpočtu, který nesmí být sestavován jako deficitní. Veřejná vysoká škola sestavuje rozpočet na kalendářní rok a střednědobý výhled rozpočtu na nejméně 2 další následující roky.⁵⁸

Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy jsou zejména:

- a) příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a tvůrčí činnost,
- b) podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu,
- c) dotace ze státního rozpočtu,
- d) poplatky spojené se studiem,
- e) výnosy z majetku,

⁵⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dostupný z WWW <http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf>

⁵⁷ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

⁵⁸ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

f) jiné příjmy nebo jiné příspěvky než uvedené v písmenu a) ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů,

g) výnosy z doplňkové činnosti,

h) příjmy z darů a dědictví.⁵⁹

Výše státního příspěvku se stanovuje podle typu a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počtu studentů a dosažených výsledků ve vzdělávací a tvůrčí činnosti a její náročnost. Pro výši příspěvku je také rozhodný strategický záměr vzdělávací a tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol vypracovaný ministerstvem a každoroční plán realizace strategického záměru a strategický záměr veřejné vysoké školy. Veřejná vysoká škola má nárok na dotaci na rozvoj vysoké školy. Veřejné vysoké škole se může poskytnout dotace zejména na ubytování a stravování studentů.⁶⁰

3.6.1.2 Soukromá vysoká škola

Soukromá vysoká škola je, podle § 39 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, právnická osoba, která má sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území některého členského státu Evropské unie, nebo která byla zřízena nebo založena podle práva některého členského státu Evropské unie, je oprávněna působit jako soukromá vysoká škola, pokud jí ministerstvo udělilo státní souhlas.⁶¹

Právnická osoba, která získala oprávnění působit jako soukromá vysoká škola, je povinna zajistit finanční prostředky pro vzdělávací a tvůrčí činnost. Ministerstvo může poskytnout soukromé vysoké škole dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání a s nimi spojenou tvůrčí činnost a také dotaci na stipendia. Podmínky dotací, jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu.⁶²

Výše dotací se určuje na základě strategického záměru soukromé vysoké školy a každoročního plánu realizace strategického záměru, strategického záměru ministerstva, typu

⁵⁹ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

⁶⁰ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

⁶¹ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

⁶² Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů, počtu studentů a dosažených výsledků ve vzdělávací a tvůrčí činnosti a její náročnosti.⁶³

3.6.1.3 Státní vysoká škola

Vojenská vysoká škola (Univerzita obrany) i Policejní vysoká škola (Policejní akademie) jsou organizační složkou státu a jsou financovány z rozpočtu Ministerstva obrany ČR a Ministerstva vnitra.⁶⁴

⁶³ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

⁶⁴ Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

4 Vlastní práce

4.1 Vývoj financování vzdělávání v Ruské federaci

Ačkoliv bývá podpora školství jedním z hlavních cílů většiny vlád, často pak ustupuje do pozadí a místo ní je kladen důraz na politicky populárnější témata. Následující rozbor mapuje vývoj výdajů plynoucích do školství jako takového a do jeho jednotlivých složek od roku 2012 do roku 2016. Statistická data v resortu školství jsou sbírána na základě:

- zákon RF "O vzdělávání" (N 273-Φ3 od 29.12. 2012 se změnami 2015-2016 roku), č. 41 "Financování vzdělávací instituce"
- zákon RF "O vzdělávání" (N 273-Φ3 od 29.12. 2012 se změnami 2015-2016 roku), č. 43 "Právo vzdělávací instituce na využívání finančních a materiálních prostředků"
- zákon RF "O vzdělávání" (N 273-Φ3 od 29.12. 2012 se změnami 2015-2016 roku), č. 45 "Placené doplňkové vzdělávací služby státních a městských vzdělávacích institucí"

4.1.1 Věřejné výdaje na vzdělávání v Ruské federaci v letech 2000 - 2016

Výdaje rozpočtu Ruské Federace na vzdělávání (státní výdaje na vzdělávání) - peněžní prostředky, které se zaměřují na finanční zabezpečení vzdělání. Odpovídající informace je založena na výročních zprávách o plnění konsolidovaných rozpočtu Ruské Federace a rozpočtů státních mimorozpočtových fondů v sekci "Vzdělávání". Sekce "Vzdělávání" se skládá z devíti sekcí a akumuluje náklady na cílený proces výchovy a vzdělávání ve prospěch člověka, společnosti, státu.

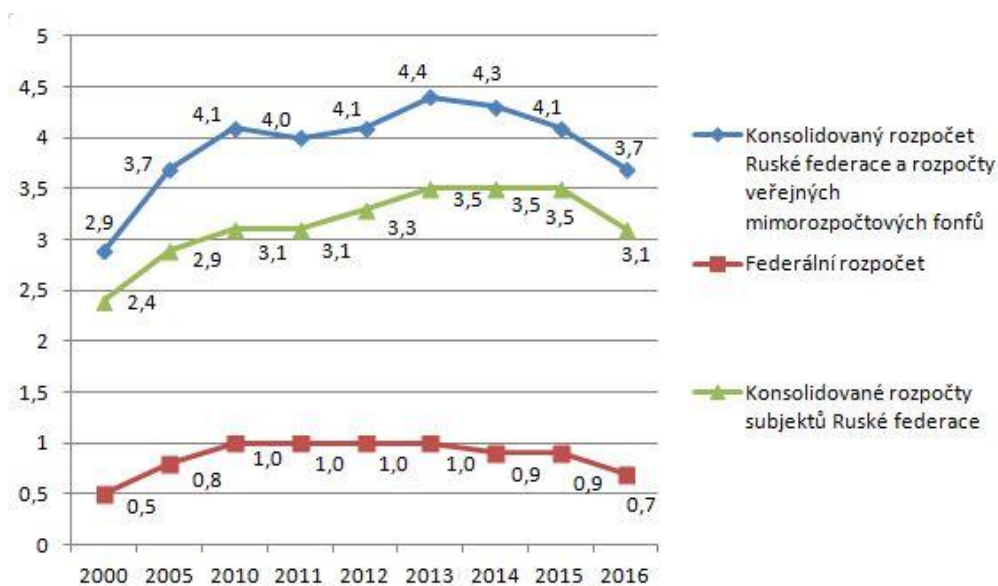
Tab. č. 1 Veřejné výdaje Ruské federace na vzdělávání podle úrovně rozpočtového systému (mlrd. rublů) v letech 2000-2016

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Konsolidovaný rozpočet RF a rozpočty státních mimorozpočtových fondů	214,7	801,8	1883,9	2231,8	2558,4	2888,8	3037,3	3034,6	3058,98
Federální rozpočet	38,1	162,1	442,8	553,4	603,8	672,3	638,3	616,7	564,3
Rozpočty státních mimorozpočtových fondů	...	11,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Konsolidované rozpočty subjektů RF	176,6	628,6	1450,9	1728,4	2047,0	2333,8	2474,3	2563,0	2521,68
Rozpočty územních státních mimorozpočtových fondů	...	0,01	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: <https://www.hse.ru/data/2016/03/21/1128209800/>

Z tabulky č.1 vyplývá, že výdaje každým rokem stoupají. Bylo by lepší, kdyby veřejné výdaje rostly rychleji, ale takový nárůst nebyl na úkor efektivity využití poskytnutých zdrojů. Největší část výdajů připadá na konsolidované rozpočty subjektů RF. V posledních letech je neustálý růst veřejných výdajů na vzdělávání. V roce 2016 výdaje z federálního rozpočtu se snížily na 564,3, což je 9,18% z celkových výdajů.

Obrázek 5 Veřejné výdaje na vzdělávání v Ruské federaci v procentech HDP podle úrovně rozpočtového systému (%) v letech 2000-2016

Zdroj: <https://www.hse.ru/data/2016/03/21/1128209800/>, vlastní zpracování

Z grafu uvedeného v obrázku č. 5 vyplývá, že podíl veřejných výdajů na HDP se dlouhodobě neměnil a v posledních letech se držel v rozmezí 4,0% až 4,4% HDP. Ale v posledních 2 letech dochází k poklesu podílu výdajů na HDP. Nejhorší na tom jsou výdaje z konsolidovaných rozpočtů RF a rozpočtů veřejných mimorozpočtových fondů. Z roku 2015,

kdy procento výdajů bylo 4,1, v roce 2016 se kléslo na 3,7%. Nejmenší výdaje má federální rozpočet.

4.1.2 Struktura výdajů v Ruské federaci podle druhů škol v letech 2010 - 2016

Struktura výdajů podle druhů škol ukazuje finanční prostředky poskytnuté na jednotlivé stupně vzdělávání. V rámci tohoto indikátoru jsou představovány výše prostředků pro předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, základní odborné školy, střední odborné vzdělávání, vysoké školy, odborná příprava a rekvalifikace, mládežnická politika a ozdravení dětí, aplikovaný výzkum v oblasti vzdělávání a ostatní výdaje.

Tab. č. 2 Veřejné výdaje na vzdělání v Ruské federaci podle položek klasifikace nákladů rozpočtů (mlrd. rublů) v letech 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Konsolidované rozpočty Ruské Federace a rozpočty státních mimorozpočtových fondů	1893.9	2231.8	2558.4	2888.8	3037.3	3034,6	3058,98
Předškolní vzdělání	321.3	394.7	469.6	598.1	658.1	692,1	675,7
Základní	827.4	989.7	1184.0	1329.2	1414.7	1405,9	1442,88
Základní odborné vzdělání	61.7	62.4	58.4	52.5	–	–	–
Střední odborné	102.1	115.3	130.3	144.9	201.8	197,8	199,16
Vysokoškolské odborné	377.8	416.8	464.0	512.5	519.7	517,1	514,64
Odborná příprava a rekvalifikace	13.2	16.0	16.5	17.5	21.1	19,5	20,24
Mládežnická politika a ozdravení dětí	49.5	57.3	62.9	62.5	62.0	58,4	64,16
Aplikovaný výzkum v oblasti vzdělávání	15.7	20.2	13.7	8.8	15.5	13,4	13,89
Další otázky v oblasti vzdělávání	125.1	159.2	159.0	162.8	144.3	130,5	128,31

Zdroj: <https://www.hse.ru/data/2016/03/21/1128209800/>

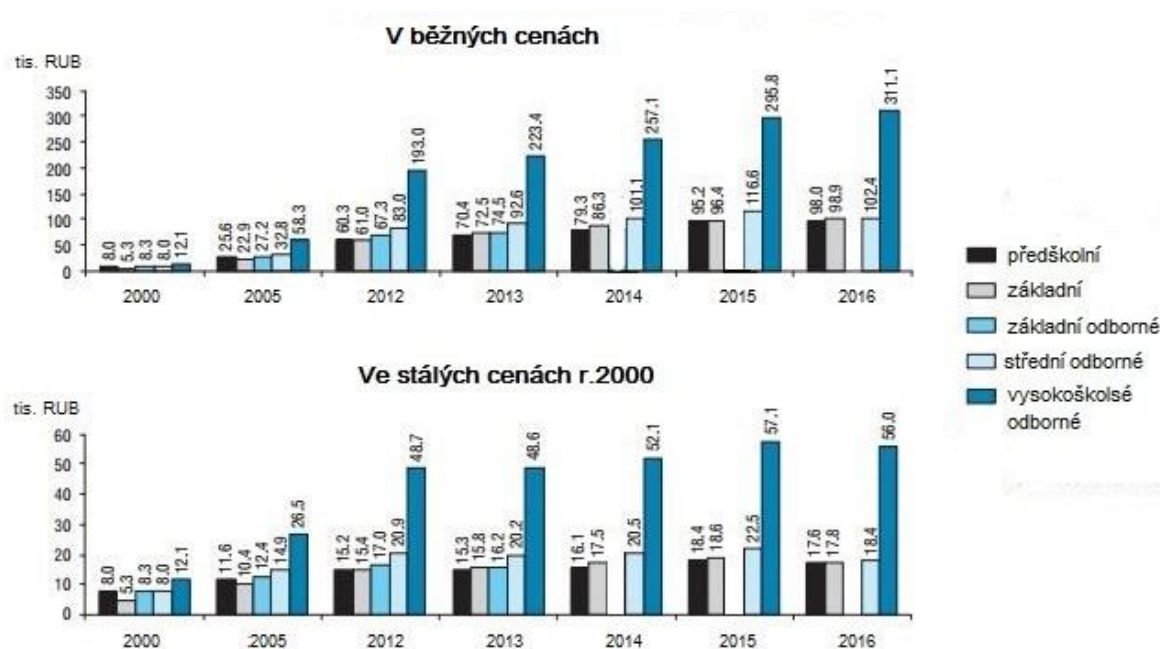
Největší hodnota veřejných výdajů připadá na základní vzdělávání a neustále roste, od roku 2010 vzrostla o 1165,08 mlrd. rublů. Největší podíl v roce 2015 na celkových výdajů připadá na základní vzdělávání a to je 47,17%, pak jde předškolní vzdělávání a má 22,1% z celkových veřejných výdajů. Co se týká středního odborného vzdělávání, tak v posledních letech klesá a od roku 2014, kdy dosáhly hodnoty 201,8 mlrd. rublů až na 199,16 mlrd. rublů v roce 2016. Z roku 2014 základní odborné vzdělávání je evidováno v položce "Střední odborné vzdělávání"⁶⁵. Úspory nákladů na vysokoškolské vzdělávání, v roce 2016 na úrovni 2015, byl doprovázen snižováním počtu státních a městských vzdělávacích institucí vysokoškolského vzdělávání na 3,3% při více významném snižování počtu studentů (na 7,8%) v těchto vzdělávacích organizacích, které do určité míry zmírily problém nízkého financování vysokoškolského vzdělávání ve srovnání, například s základním vzděláním.

⁶⁵ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" N 273-ФЗ от 29 декабря 2012 года с изменениями 2016-2017 года. Статья 108.

4.1.3 Veřejné výdaje na jednoho studenta v Ruské federaci v letech 2000 - 2016

Veřejné výdaje na vzdělávání v přepočtu na jednoho studenta podle položek klasifikace výdajů jsou definovány jako poměr veřejných výdajů na odpovídající úroveň vzdělání k počtu studujících na úkor rozpočtových prostředků na této úrovni vzdělávání.

Obrázek 6 Veřejné výdaje na vzdělávání na jednoho studenta v Ruské federaci podle položek klasifikace výdajů rozpočtů v letech 2000-2016 v tis. Rublů

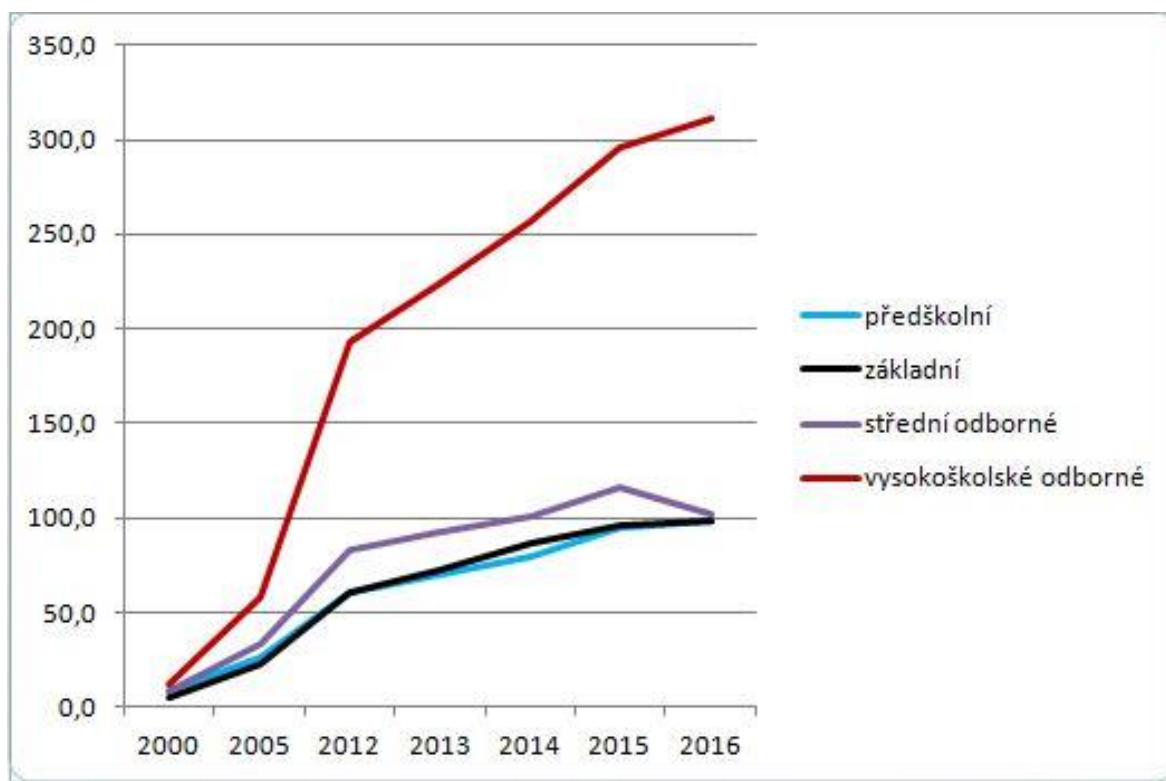

Zdroj: <https://www.hse.ru/data/2016/03/21/1128209800/>

Podle získaných údajů, pro stát stojí draž student instituce vyššího odborného vzdělávání. Náklady na jeho vzdělávání ročně téměř 3krát vyšší než náklady na výuku žáka střední odborné školy. Veřejné výdaje na předškolní a základní vzdělávání na jednoho žáka neustále stoupá. Z roku 2012, kdy hodnota výdajů na jedno dítě předškolní instituce dosahovala 60,3 tis. rublů se zvýšila na 98 tisíc rublů v běžných cenách. V posledních 5 letech výdaje na žáka základní školy vzrostly o 37,9 tisíc rublů. Z roku 2014 základní odborné vzdělávání je evidováno v položce "Střední odborné vzdělání"⁶⁶ a výdaje na žáka z roku 2015 klesly o 14,2 tis. rublů.

⁶⁶ Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" N 273-ФЗ от 29 декабря 2012 года с изменениями 2016-2017 года. Статья 108.

Obrázek 7 Vývoj výdajů na jednoho studenta v Ruské federaci v běžných cenách (v tis. RUB) v letech 2000-2016

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na výdaje podle typů škol je nejvyšší nárůst u vysokoškolského vzdělávání, poté jdou základní a předškolní instituci. Naopak u středoškolského vzdělávání se vyskytuje pokles v výdajech na jednoho studenta. I když v posledních letech došlo ke zvýšení rozpočtových výdajů na vzdělání, snížená pozornost státu ke vzdělávání spočívá ve snižování v posledních letech podílu rozpočtových výdajů na vzdělání v rozsahu HDP.

4.1.4 Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání v letech 2014-2016

Celkový objem výdajů na prioritní projekty v roce 2016 dosál 161,22 miliardy rublů, nebo 14,28% výdajů federálního rozpočtu v části "Vzdělání" za zadaný rok.

V souladu s nařízením Vlády Ruské Federací od 23. října 2015, N 2145-p "O programu "Podpora budování v subjektech Ruské Federace (na základě předpokládané potřeby)

nových míst ve vzdělávacích organizacích"⁶⁷ a nařízením Vlády Ruské Federací od 18.04.2016 N 713-p "O rozdělení dotace, poskytnutých v roce 2016 z federálního rozpočtu rozpočtům subjektů Ruské Federace na spolufinancování výdajů vzniklých při realizaci vládních programů základních subjektů Ruské Federace, aktivity, které jsou zaměřeny na vytváření nových míst ve vzdělávacích organizacích"⁶⁸ na realizaci aktivit pro vytváření nových míst ve vzdělávacích organizacích v roce 2016 je stanoveno 25,0 miliardy rublů.

V zájmu zlepšení státní sociální politiky Rozhodnutím Prezidenta Ruské Federace od 7. května 2012 č. 597 "O akcích na realizaci státní sociální politiky"⁶⁹ v letech 2014 – 2016 v federálním rozpočtu je stanoveno 306,14 miliard rublů na zvýšení průměrné mzdy pedagogických pracovníků vzdělávacích institucí.

V zájmu zlepšení státní politiky v oblasti vzdělávání a vědy a odborné přípravy kvalifikovaných odborníků s ohledem na požadavky inovativní ekonomiky Rozhodnutím Prezidenta od 7 května 2012 č. 599 "O opatřeních k realizaci státní politiky v oblasti školství a vědy"⁷⁰ plánovaná akce na podporu předních Ruských vysokých škol.

Cílem Projektu 5-100 je maximalizace konkurenční pozice skupiny předních ruských univerzit na globálním trhu vzdělávacích služeb a výzkumných programů.⁷¹ Objem výdajů federálního rozpočtu na tomto projektu za dané období je 49,12 miliard rublů.

⁶⁷ Распоряжение Правительства Российской Федерации от 23 октября 2015 г. N 2145-р «О программе «Содействие созданию в субъектах Российской Федерации (исходя из прогнозируемой потребности) новых мест в общеобразовательных организациях»

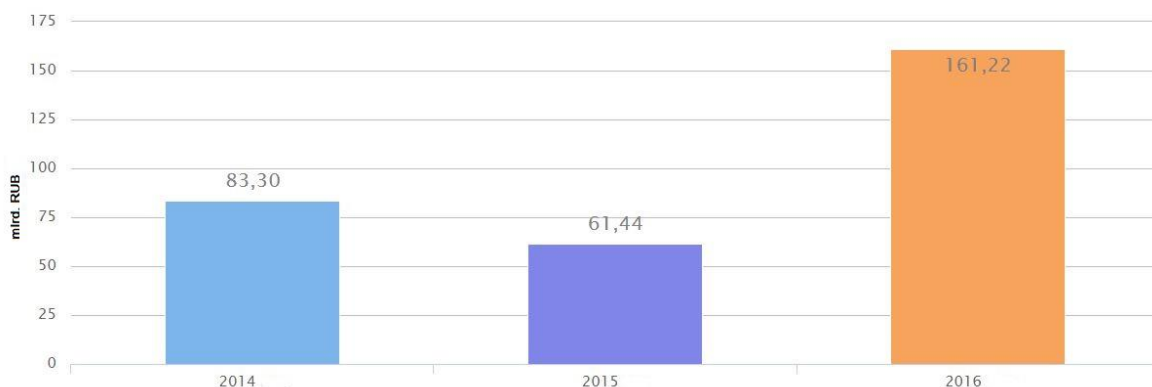
⁶⁸ Распоряжение Правительства РФ от 18.04.2016 N 713-р «О распределении субсидий, предоставляемых в 2016 году из федерального бюджета бюджетам субъектов Российской Федерации на софинансирование расходов, возникающих при реализации государственных программ субъектов Российской Федерации, мероприятия которых направлены на создание новых мест в общеобразовательных организациях»

⁶⁹ Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2012 года № 597 «О мероприятиях по реализации государственной социальной политики»

⁷⁰ Указ Президента от 7 мая 2012 года № 599 «О мерах по реализации государственной политики в области образования и науки»

⁷¹ Проект повышения конкурентоспособности ведущих российских университетов среди ведущих мировых научно-образовательных центров 5-100

Obrázek 8 Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání (mlrd. RUB) v letech 2014-2016

Zdroj http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html

Nejnižší výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy RF byly v roce 2015 a dosáhly hodnoty 61,44 miliard rublů. V roce 2016 výdaje výrazně vzrostly na 161,22 miliard rublů, což o 99,78 miliard rublů výšší než v roce 2015.

Z grafu uvedeného v obrázku č.9 vyplývá, že v roce 2014 nejvyšší výdaje měla položka "Modernizace regionálních systémů předškolního vzdělávání" a dosáhla hodnoty 50 mlrd. rublů, což je 60,02% z celkových výdajů za rok 2014. Nejnižší výdaje byly u Projektu 5-100 a dosáhly pouze 12,6% z celkových výdajů.

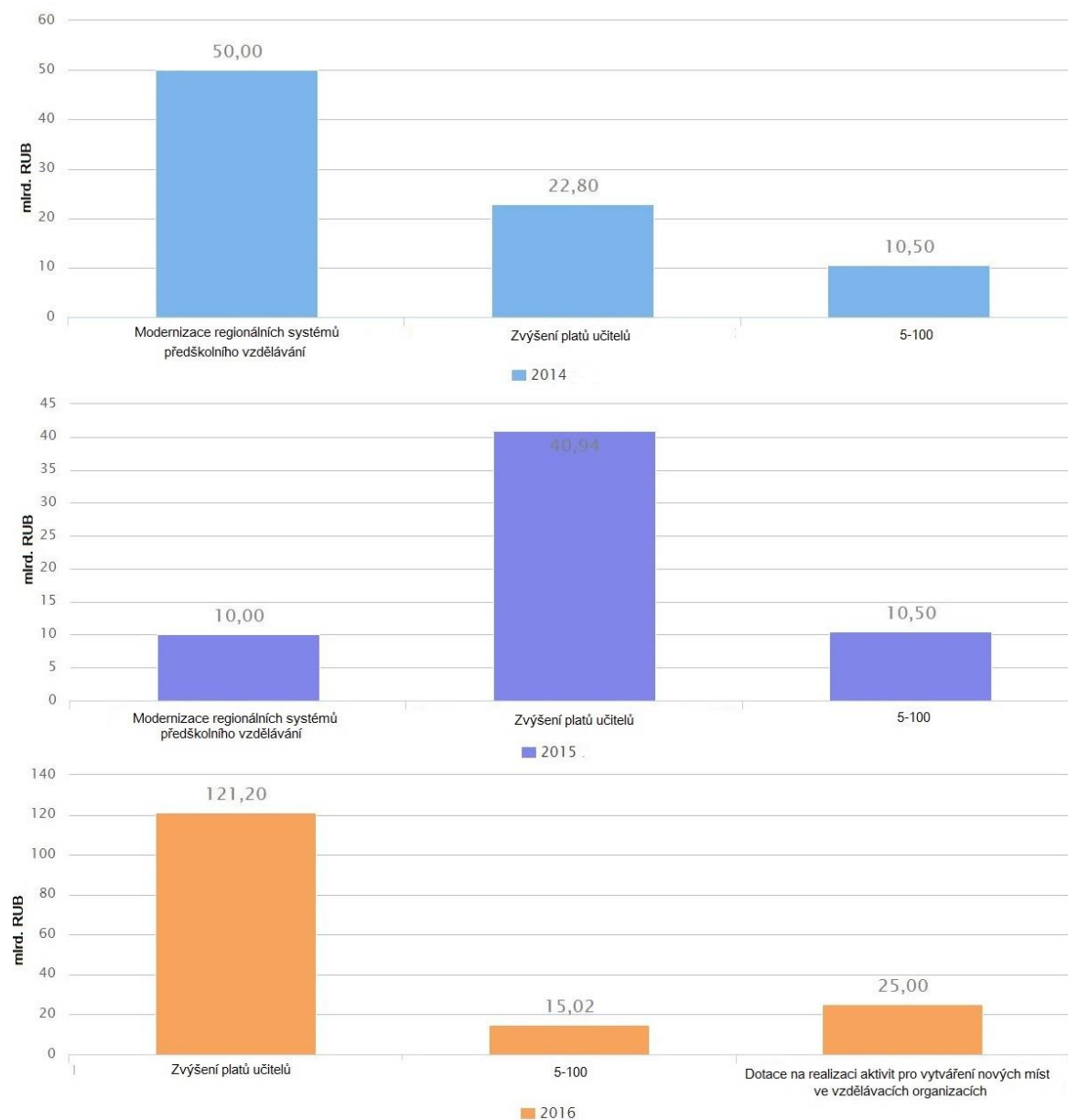
Naopak v roce 2015 nejmenší přednost byla dana Modernizace regionálních systémů předškolního vzdělávání a dosáhla 10 mlrd. rublů z celkových 61,44 miliard. Hlavní prioritou pro rok 2015 byly výdaje na zvýšení platů učitelům a dosáhly 40,94 miliard, což je 66,63% z celkových výdajů za rok 2015. Výdaje na Projekt 5-100 činily 17,09% z celkových výdajů.

V roce 2016 místo výdajů na Modernizace regionálních systémů předškolního vzdělávání podle Nařízení Vlády RF od 18.04.2016 N 713-p⁷² výdaje byly zaměřeny na Dotace na realizaci aktivit pro vytváření nových míst ve vzdělávacích organizacích a hodnota těch výdajů činí 15,51% z celkových výdajů. Nejmenší výdaje v roce 2016 připadá

⁷² Распоряжение Правительства РФ от 18.04.2016 N 713-р «О распределении субсидий, предоставляемых в 2016 году из федерального бюджета бюджетам субъектов Российской Федерации на софинансирование расходов, возникающих при реализации государственных программ субъектов Российской Федерации, мероприятия которых направлены на создание новых мест в общеобразовательных организациях»

na Projekt 5-100 a dosáhují hodnoty 15,02 miliard rublů. Výdaje na zvýšení platů učitelům činí 121,2 miliard rublu, což je 75,18% z celkových výdajů v roce 2016.

Obrázek 9 Výdaje na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace v oblasti vzdělávání v letech 2014-2016 podle nařízení vlády RF

Zdroj http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html

4.2 Komparace financování vysokého školství v Ruské federaci a ČR

Vysoké školy v České republice se podle zřizovatele dělí na státní, veřejné a soukromé, v Rusku jsou jen státní a soukromé. V České republice jsou rozdělovány dále na univerzitní

a neuniverzitní a v Rusku jsou podle šíře nabízených oborů a výzkumné oblasti děleny na federální univerzity, univerzity, akademie a instituty. Malý rozdíl je ve formách studia, kde v Rusku znamená kombinované studium výuku po večerech a v České republice výuku blokovou po celý den několikrát měsíčně.

Výdaje ČR na vzdělávání v roce 2005 činily podle OECD 1,0% HDP, výdaje postně stoupaly a v roce 2010 dosáhly hodnoty 1,2% HDP, v roce 2013 stoupaly na 1,3% HDP. Ve stejných obdobích byly výdaje Ruské federaci vyšší, pouze v roce 2005 výdaje na školství dosáhly 0,8% HDP, což je menší než v ČR. Po nárůstu v roce 2010 na 1,6% HDP opět došlo v roce 2013 k poklesu výdajů na vysokoškolské vzdělávání na 1,4% HDP. Obě země se nacházejí pod průměrem země OECD, který v roce 2013 činil 1,6% HDP.⁷³

Tab. č. 3 Poměr veřejných a soukromých výdajů na vysoké školství k HDP (v %) v letech 2005, 2010, 2013 v Ruské federaci a České republice

	2005	2010	2013
Ruská federace	0,8	1,6	1,4
Česká republika	1,0	1,2	1,3
OECD	1,4	1,6	1,6

Zdroj: OECD Education at Glance 2016, vlastní zpracování

Výdaje na jednoho studenta v Ruské federaci od roku 2007, kdy dosahovaly hodnoty 5434 amerických dolarů, postupně stoupaly a v roce 2013 se zvýšily o 56%. V České republice jsou výdaje na jednoho žáka vysoké školy vyšší, než v RF a v roce 2013 byly o 1949 amerických dolarů vyšší. Po roce 2007, kdy výdaje činily 8209 dolarů, došlo k poklesu a v roce 2010 hodnota výdajů se snížila o 7%, zatímco ve stejném období výdaje stouply v Ruské federaci o 29,5%. Obě země se nacházejí pod průměrem OECD, který v roce 2013 dosáhl hodnoty 15772 amerických dolarů, a rozdíl mezi průměrem OECD a RF činí 7289 amerických dolarů, výdaje ČR jsou nižší o 51% než výdaje OECD.

⁷³ OECD. Education at a Glance 2016 [online].

Tab. č. 4 Výdaje na studenta vysokoškolského vzdělávání (v USD) v letech 2007, 2010, 2013 v Ruské federaci a České republice

	2007	2010	2013
Ruská federace	5434	7039	8483
Česká republika	8209	7635	10432
OECD	12907	13528	15772

Zdroj: OECD Education at Glance 2016, vlastní zpracování

Co se týče výdajů na vysokoškolské vzdělávání, tak v roce 2013 v České republice státní výdaje činily 77% z celkových výdajů na vzdělávání v ČR, soukromé výdaje byly 23%. V Ruské federaci soukromé výdaje na vysokoškolské vzdělávání mají vyšší podíl na celkových výdajů, než v ČR, a v roce 2013 dosáhly 35,1% a státní výdaje byly 64,9% z celkových výdajů.

Tab. č. 5 Výdaje na vysokoškolské vzdělávání podle typů výdajů (v %) v roce 2013 v Ruské federaci a České republice

	Státní výdaje	Soukromé výdaje
Ruská federace	64,9	35,1
Česká republika	77,0	23,0
OECD	70,5	30,2

Zdroj: OECD Education at Glance 2016, vlastní zpracování

Ačkoliv v nominálních hodnotách ukazatelu "Výdaje na studenta vysokoškolského vzdělávání" Ruská federace je horší než Česká republika, v poměrovém ukazatelů "Poměr veřejných a soukromých výdajů na vysoké školství k HDP" RF je lepší. Pro obě země význam vzdělávání s každým rokem roste a výdaje na vysokoškolské vzdělávání pomalu stoupá, to je důkazem ochoty států investovat do vzdělávání.

4.3 Náklady pro studenta vysoké školy spojené se studiem v Ruské federaci

Táto část práce je věnována výsledkům rozhovorů s ruskými studenty, které byly provedeny v lednu 2017.

Dále jsou uvedeny odpovědi studentů na otázky o jejich nákladech spojených se studiem (Vlastní překlad do češtiny).

- Kde studujete?

Lera (studentka státní univerzity, magisterské studium, 1. ročník): Vysoká škola ekonomická (Moskva, Rusko).

Zhenya (studentka státní univerzity, bakalářské studium, 4. ročník): Vyatská státní univerzita (Kirov, Rusko).

Vika (studentka státní univerzity, bakalářské studium, 4. ročník): Pobočka Moskevské státní právnické univerzity O.E. Kutafina (Kirov, Rusko).

- Kolik stojí studium na Vaší univerzitě?

Lera: studuji zdarma.

Zhenya: studuji zdarma.

Vika: 80 tisíc rublů za rok.

- Zda máte ještě nějaké náklady spojené se studiem? Jaké?

Lera: Ano. Bydlím na koleji a stojí to 861 rublů za měsíc. Cesta do univerzity a zpátky, jezdím z koleje do univerzity vlakem, a pak metrem, jízdenka na metro stojí 380 RUB/měsíc, lístek na vlak je 1430 RUB/měsíc. Někdy obědvám v menze a stojí to kolem 200 rublů.

Zhenya: Ano. Jezdím do univerzity vlastním autem, benzin stojí 37 rublů za litr. Obědvám v menze, stojí to průměrně 200 rublů.

Vika: Ano. Cesta do univerzity a zpátky, jezdím autobusem, každá jízda stojí 22 rublů. Průměrná cena za oběd v menze je 150 rublů. Tisk různých dokumentů stojí 4 RUB/stranka. Minimální rozsah seminární práce je 27 stran.

Hlavní náklady pro studenta vysoké školy spojené se studiem jsou poplatek za studium (pouze pro studenty placeného vysokoškolského studia), ceny za bydlení, jídlo a pití a cestování. Ceny na různé služby spojené se studiem se velmi liší právě podle města a univerzity na které studuje student.

Z rozhovorů vyplývá, že náklady pro studenta spojené se studiem především závisí na městě, kde studuje student. Například pro studenta, který žije v Moskvě cesta na univerzitu je dražší než pro studenta, který studuje v menším městě, například v Kirově.

Tak student, který žije v Kirově měsíčně utratí kolem 4890 rublů za předpokladu, že bydlí u rodičů, jezdí vlastním autem do univerzity a studuje zdarma. Kirovský student, který platí za studium (80000 rublů za rok čili 6667 rublů za měsíc) a jezdí do univerzity

autobusem měsíčně utratí 10547 rublů. Moskevský student měsíčně utratí minimálně 6711 rublů včetně poplatku za kolej.

Tab. č. 6 Vybrané náklady pro studenta vysoké školy spojené se studiem v Ruské federaci (RUB/měsíc)

	Poplatek za studium	Poplatek za kolej	Cesta do univerzity	Oběd	Celkem
<i>Lera</i>	...	861	1850	4000	6711
<i>Zhenya</i>	890	4000	4890
<i>Vika</i>	6667	...	880	3000	10547

Zdroj: vlastní zpracování

Do tabulky č.6 nejsou zahrnuty další náklady spojené se studiem jako například mobilní internet (cena standardního balíčku mobilních služeb je 200-300 rublů za měsíc), průměrné příplatky za internet připojení jsou 500 rublů za měsíc. Co se týče učebnice, tak většinou školy učebnice studentům zapůjčují.

Tab. č. 7 Srovnání průměrných mezd podle vybraného regionu s náklady pro studenta vysoké školy v Ruské federaci v roce 2016 (RUB/měsíc)

	Průměrná mzda	Náklady pro studenta
Moskva	66282	6711
Kirovská oblast	19451	10547

Zdroj http://www.gks.ru/free_doc/doc_2016/region/reg-pok16.pdf, vlastní zpracování

S tabulky č.7 vyplývá, že průměrná mzda v Moskvě o 46831 rublů vyšší, než průměrná mzda v Kirovské oblasti, z toho vychází, že náklady pro studenta v Moskvě je nižší než náklady pro studenta v Kirovské oblasti ve srovnání s průměrnou mzdou podle regionu.

5 Výsledky a diskuse

Analýza ekonomických aspektů vzdělávání v Rusku provedená v dané bakalářské práci určuje problémy financování školství v Ruské federaci a vymezuje vývoj výdajů na vzdělávání.

Podle tabulky č.4 bylo by vhodné zvýšit výdaje na studenta vysokoškolského vzdělávání v Ruské federaci, protože ve srovnání s výdaji států OECD výdaje v Rusku s výdaji v České republice výdaje na studenta v Rusku jsou velice nízké . Výdaje v Rusku o 7289 dolarů nižší než výdaje ve státech OECD a jsou nižší než výdaje v České republice o 1949 dolarů.

Co se týče výdajů na vysokoškolské vzdělávání v Ruské federaci, tak ve srovnání s výdaji na ostatní prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace (viz. obrázek 10) mají nejnižší hodnotu z celkových výdajů. Výdaje na Projekt 5-100, který se zabývá maximalizací konkurenční pozice skupiny předních ruských univerzit na globálním trhu činily v roce 2016 pouze 15,02 mlrd. rublů čili 9,32% z celkových výdajů na prioritní projekty Ministerstva školství a vědy Ruské federace. Z toho vyplývá, že stát věnuje pozornost především nižším úrovním vzdělávání, ale profesionální vzdělávací instituce se stávají hlavním prostředkem přípravy mladé kvalifikované pracovní síly. Tak bude lepší, když se stát zvýší výdaje na vysokoškolské vzdělávání, aby vysoké školy měly větší možnosti pro přípravu kvalifikované pracovní síly.

Jak už bylo řečeno v úvodu této práce, další rozvoj společnosti je nemožný bez zlepšení vzdělávání a jeho financování. Protože vzdělávací instituce se stávají hlavním prostředkem přípravy mladé kvalifikované pracovní síly. Rozvoj intelektuálního potenciálu země je garantem řešení ekonomických a sociálních úkolů. Vzdělávací systém v Rusku musí být konkurenční a orientovaný zejména na potřeby trhu práce.

6 Závěr

Výdaje na vzdělávání jsou nejdůležitější investice na udržení podpory života obyvatel země, protože hlavní role při výchově mladé generace vždy patřila k systému vzdělávání.

Tak, problematika financování jak samostatné vzdělávací instituce, tak i v rámci celého systému národního vzdělávání, dnes jsou velmi ostrá a je třeba si uvědomit, určuje do značné míry situaci v tomto odvětví.

Stát zaručuje občanům dostupnost a bezplatnost předškolního, základního, středního (úplného) vzdělávání a základního odborného vzdělávání, a také na základě soutěže bezplatnost středního a vyššího odborného vzdělávání ve státních a městských vzdělávacích institucích.

Hlavním zdrojem financování jsou státní rozpočtové prostředky, ale s každým rokem se objem mimorozpočtového financování roste.

Na úkor federálního rozpočtu je financována převážná část vysokých škol; základní a střední odborné vzdělávání přibližně rovným dílem financovány z regionálních a místních rozpočtů; předškolní a základní vzdělávací instituce jsou financovány z místních rozpočtů.

V posledních letech dochází k postupnému růstu veřejných výdajů na vzdělávání, v roce 2010 hodnota výdajů dosáhla 1893,9 miliard rublů a po 6 letech tato částka činila až 3058,98 mlrd. RUB v roce 2016. S výjimkou v roce 2015 po celé sledované období výdaje stoupaly. Nejvyšší výdaje konsolidovaného rozpočtu připadá na základní vzdělávání a činí 1442,88 miliard rublů v roce 2016.

Náklady na jednoho studenta nebo studenta vysokoškolského vzdělávání téměř 3 krát vyšší než na žáka střední odborné školy a v roce 2016 dosáhly hodnoty 311,1 tisíc rublů. V posledních letech výdaje na jednoho žáka nebo studenta neustalé rostou.

Ze srovnání s Českou republikou vychází, že výdaje Ruska na jednoho studenta vysoké školy jsou horší, ale výdaje v poměru k HDP naopak v Rusku jsou vyšší. Co se týče soukromých výdajů na vysokoškolské vzdělávání, tak v Ruské federaci výdaje mají větší podíl na celkových výdajů.

Dobrym signálem ve vývoji ruského školství zahájení státní programy "Rozvoj vzdělávání" v letech 2013-2020. Její hlavní cíl je zajištění vysoké kvality ruského vzdělávání v souladu s měnícími se požadavky obyvatel a perspektivními úkoly pro rozvoj ruské společnosti a ekonomiky. Pozitivním signálem je také rostoucí výdaje na prioritní projekty

Ministerstva školství a vědy Ruské federace, jako například zvýšení platů učitelů a projekt 5-100. Co se týče zvýšení platů učitelů, tak z roku 2014 veřejné výdaje stouply z hodnoty 22,8 miliard rublů až na 121,2 miliard rublů v roce 2016.

Díky projektu 5-100 rosté konkurenceschopnost ruských univerzit na globálním trhu vzdělávacích služeb a výzkumných programů. Takže od roku 2016 podle Nařízení Vlády Ruské federace veřejné výdaje byly zaměřeny na Dotace na realizaci aktivit pro vytváření nových míst ve vzdělávacích organizacích. Na základě těchto poznatku je možné předpokládat, že pro společnost význam vzdělávání v posledních letech rosté a je ochota do školství investovat.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

KAMENÍČEK, Jiří. *Lidský kapitál: úvod do ekonomie chování*. Vyd.1. Praha : Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0449-3.

KOMENDOVÁ, Michaela. Některé ekonomické aspekty vzdělávání. *Diplomová práce (Ing.)*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, fakulta pedagogická, katedra společenských věd, 2013/2014.

VOMÁČKOVÁ, Helena. *Ekonomické aspekty statku vzdělání*. místo neznámé : Pedagogika roč. LII, 2002. str. 220. ISSN 3330-3815.

БАРАНОВА, Л. Г.; ВРУБЛЕВСКАЯ, О. В. *Бюджетный процесс в РФ: Учебное пособие*. Москва : Перспектива, 1998. ISBN 5-86225-679-2.

БЕЛЯКОВ, С. А. *Новые лекции по экономике образования*. Москва : МАКС Пресс, 2007.

БУЛАТОВ, А. *Экономика: Учебник для вузов*. Москва : Экономистъ, 2008. ISBN 5-98118-124-5.

ДАНИЛОВ, Е. Н., АБАРНИКОВА, В. Е. а ШИПИКОВ, Л. К. *Анализ хозяйственной деятельности в бюджетных и научных учреждениях: Учебное пособие*. Москва : Экоперспектива, 2009. ISBN 985-482-021-1.

Российская Федерация. *Конституция Российской Федерации*. Москва : Рипол Классик, 2016. ISBN 978-5-370-03933-1.

Elektronické zdroje:

Česká republika. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon č. 111/1998 Sb., O vysokých školách*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>>.

Česká republika. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <http://www.msmt.cz/uploads/skolsky_zakon.pdf>.

OECD. OECD. *Education at a Glance 2016*. [Online] Francie. [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm>>.

БЕЛЯКОВ С.А. Система финансирования образования: анализ эффективности. *Федеральный образовательный портал ЭСМ*. [Online] [Citace: 11. 12 2016.] Dostupný z: <http://ecsocman.hse.ru/data/395/682/1219/Chapt_6.pdf>.

Министерство образования и науки Российской Федерации. Расходы консолидированного бюджета Российской Федерации по разделу "Образование". [Online] [Citace: 15. 12 2016.] Dostupný z: <http://fin.edu.ru/InfoPanel/min_obr1.html>.

Министерство финансов Российской Федерации. КонсультантПлюс. *Приказ Минфина РФ от 21.06.2001 N 46н (ред. от 12.11.2007) "О порядке открытия и ведения территориальными органами Федерального казначейства лицевых счетов для учета операций со средствами, полученными получателями средств федерального бюджета относящимися"*. [Online] 2001. Dostupný z: <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_32720/>.

Правительство России. Министерство образования и науки Российской Федерации. *Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2012 года № 597 «О мероприятиях по реализации государственной социальной политики»*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<http://xn--80abucjiibhv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/4716>>.

Правительство России. *Распоряжение Правительства РФ от 23.10.2015 N 2145-р*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<http://government.consultant.ru/documents/3705358>>.

Правительство России. *Распоряжение Правительства РФ от 18.04.2016 N 713-р*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<http://government.consultant.ru/documents/3709155>>.

Российская Федерация. Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 №145-ФЗ. *КонсультантПлюс*. [Online] 1998. [Citace: 10. 11 2016.] Dostupný z: <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19702/>.

Российская Федерация. Российская газета. *Указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2012 г. N 599 "О мерах по реализации государственной политики в области образования и науки"*. [Online] [Citace: 20. 01 2017.] Dostupný z: <<https://rg.ru/2012/05/09/nauka-dok.html>>.

Российская Федерация. Российская газета. *Национальная доктрина образования в Российской Федерации*. [Online] 2000. [Citace: 10. 11 2016.] Dostupný z: <<https://rg.ru/2000/10/11/doktrina-dok.html>>.

Российская Федерация. Федеральный закон "О некоммерческих организациях" от 12.01.1996 №7-ФЗ. *КонсультантПлюс*. [Online] 1996. [Citace: 10. 11 2016.] Dostupný z: <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8824/>.

Российская Федерация. Федеральный закон "Об образовании в Российской Федерации" №273-ФЗ. *Министерство образования и науки Российской Федерации*. [Online] 2015. Dostupný z: <<http://xn--80abucjiibhv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/2974>>.

Российская Федерация. КонсультантПлюс. *Налоговый кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 N 146-ФЗ*. [Online] [Citace: 11. 12 2016.] Dostupný z: <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_19671/>.